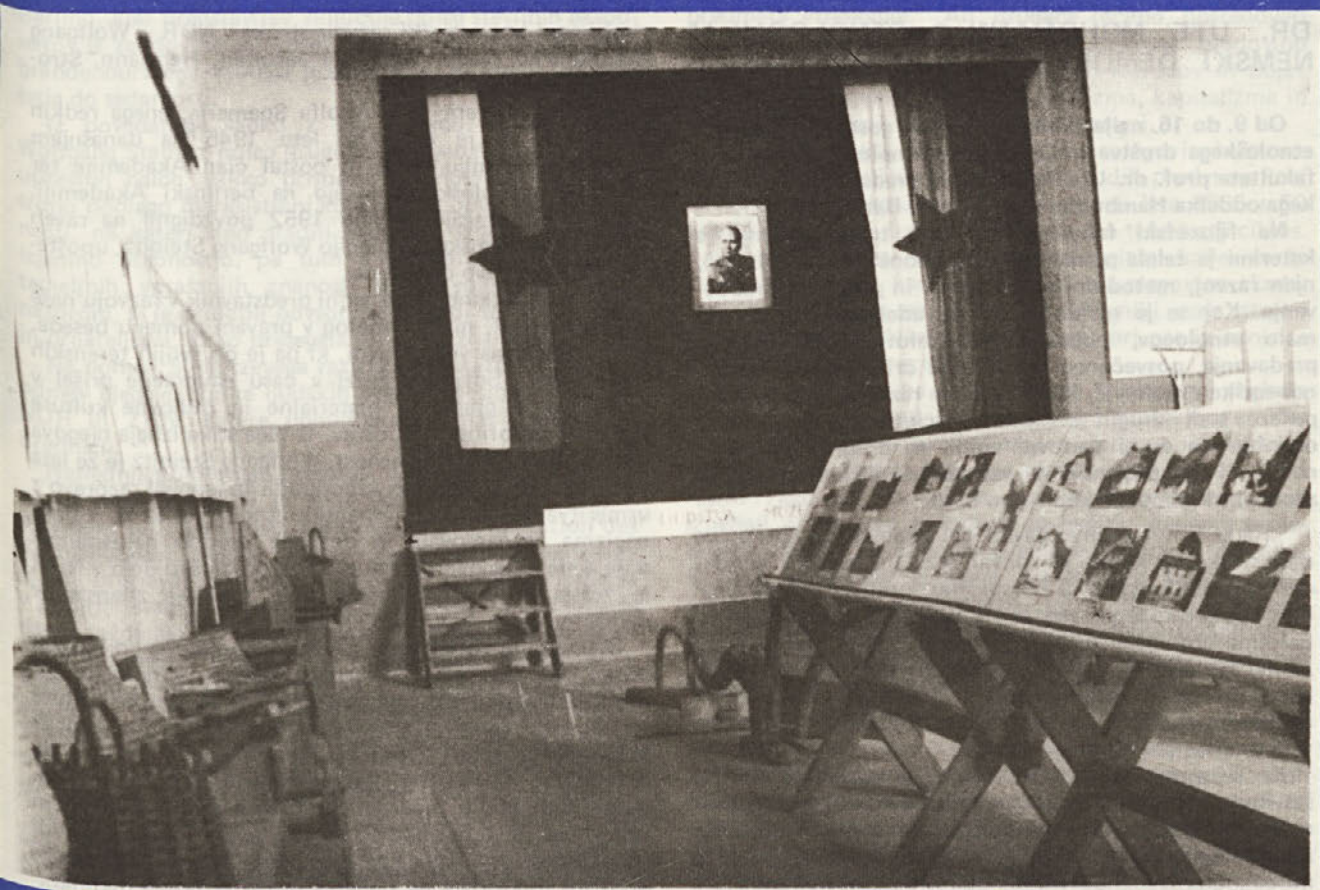

131829

2 GLASNIK SLOVENSKEGA ETNOLOŠKEGA DRUŠTVA

BULLETIN OF SLOVENE
ETHNOLOGICAL SOCIETY

UDK 39 / 497.12 // 05 /

GLASNIK SED LETO 22/1982 ŠT. 2. STR. 33 – 60 LJUBLJANA SEPTEMBER 1982

PREDAVANJE

DR. UTE MOHRMANN O ETNOLOGIJI V NEMŠKI DEMOKRATIČNI REPUBLIKI

Od 9. do 16. maja je bila v Ljubljani gostja Slovenskega etnološkega društva in Oddelka za etnologijo Filozofske fakultete prof. dr. Ute Mohrmann, predstojnica etnološkega oddelka Humboldtove univerze v Berlinu (NDR).

Na filozofski fakulteti je imela tri predavanja, s katerimi je želela predstaviti vzhodnonemško etnologijo, njen razvoj, metodološko usmeritev in področja preučevanja. Ker se je njenih predavanj udeležilo razmeroma malo etnologov, objavljamo v celoti prevod prvega predavanja, posvečenega splošnemu orisu razvoja vzhodnonemške etnologije, ki v marsičem razkriva na eni strani poteze tudi drugih evropskih nacionalnih etnologij v obdobju po drugi svetovni vojni, na drugi pa specifičnosti, ki so povezane z vzhodnonemškim družbeno-zgodovinskim položajem v tem času.

„Rada bi Vam predstavila del znanstvene zgodovine naše stroke, na katero so vplivali razvojni pogoji v Nemški demokratični republiki na splošno, posebej pa naravnost družboslovenih ved in ne nazadnje spodbuda mednarodne etnološke dejavnosti. Že 30 let je, odkar je po zlomu Hitlerjevega fašizma etnologija ponovno vzpostavljena, in to ni kratka doba. Predstaviti Vam želim nekatere razvojne stopnje in probleme zgodovine vzhodnonemške etnologije.

Ko se spoprijemam s to nalogo, ne mislim poudarjati številnih objav akademijskega inštituta za etnologijo ali nič manjšega števila vsebinsko bogatih zvezkov *Letopisa za etnologijo* (*Jahrbuch für Volkskunde*). Pomembnejše se mi zdi, da Vas seznanim s tem, da je današnja etnologija v NDR zgodovinska veda v okvirih marksističnega družboslovja, tako v raziskovanju in študiju kot tudi, kakor pravimo pri nas, v družbeni praksi, to je v etnološkem muzejstvu in različnih oblikah praktičnega kulturnega delovanja.

S *Volkskunde*, ki je poleg *Völkerkunde* znanstvena veda etnografije (*Ethnographie*), označujemo vedo, ki se ukvarja s kulturo in načinom življenja delavskih razredov in slojev nemškega ljudstva. Pri tem gre za kulturno in socialnozgodovinsko naravnost, ki se med drugim kaže tudi v tem, da pogosto uporabljamo dvojni termin **kulturna zgodovina/etnologija** (*Kulturgegeschichte/Volkskunde*)^x. To poudarjam namenoma že na začetku, da bi pojasnila, da se je tudi pri nas vsebina etnološke dejavnosti spremenila. Najbrž ni potrebno pojasnjevati, da ta sprememba ni potekala brez trenj in diskusij, tako kot povsod, kjer so v zadnjih desetletjih razpravljali o etnološkem predmetu.

Že na tem mestu naj naštejem raziskovalne naravnosti, ki so se na novih osnovah oblikovale v šestdesetih letih in označujejo čas osemdesetih in devetdesetih let tega stoletja:

— dosledna teoretizacija stroke — pod vplivom raziskovanja delavstva in sodobnosti — je podlaga dvema raziskovalnima črtama:

1. kompleksne, socialno in kulturnozgodovinsko naravnane raziskave materialne in duhovne kulture,
2. raziskovanje načina življenja v zgodovini in sodobnosti, izhajajoč iz družbeno diferenciranih skupin vaškega in mestnega prebivalstva (industrijski delavci, obrtniki, kmetje ...)

— kot sinteza omenjenih preučevanj z regionalnimi, mestnimi in vaškimi monografijami bo po letu 1985 predstavitev zgodovine kulture in načina življenja delavskih razredov in slojev nemškega ljudstva od fevdalizma do danes.

Kako je prišlo do take podobe etnologije v NDR?

Moja izvajanja bodo v bistvenih potezah historiografska oziroma znanstvenozgodovinska, označena z nekaterimi imeni kot mejniki razvoja stroke v NDR — Wolfgang Steinitz, Paul Nedo, Wolfgang Jacobeit, Hermann,* Strobach in Jürgen Kuczynski.

Omeniti moram tudi Adolfa Spamerja, enega redkih etnologov, ki je ostal po letu 1945 na današnjem državnem ozemlju NDR in postal član Akademije ter ustanovil Etnološko komisijo na berlinski Akademiji. Etnološko komisijo je leta 1952 povzdignil na raven Inštituta za nemško etnologijo Wolfgang Steinitz, upoštevajoč Spamerjevo dediščino.

Wolfgang Steinitz, prvi vidni predstavnik v razvoju naše stroke v NDR, ni bil etnolog v pravem pomenu besede. Bil je filolog na visoki ravni, ki pa je ob svojih terenskih raziskavah v Sovjetski zvezi v času emigracije prišel v tesen stik z gradivom materialne in duhovne kulture različnih ugrofinskih ljudstev. Iz tega stika izhaja njegova poznejša etnološka dejavnost. Wolfgang Steinitz je že leta 1952 brezkompromisno vzpodbudil in izpeljal razpravo z usmeritvami nemške meščanske etnologije, ki so v času nacizma zaznamovale in določile usodno naravnost naše vede. Njegova naravnost za etnološko delo v NDR je zrasla iz kritično ustvarjalne obdelave znanstvene dediščine in novih družbenih zahtev v NDR.¹

Steinitz je predvsem zavzel popolnoma drugačen odnos od do tedaj veljavnega odnosa etnologov do nosilcev ljudskokulturnih pojavov. Nosilci ljudske kulture so bili zanj razredi in sloji delovnega ljudstva. To je bil za etnologijo nasploh popolnoma nov pogled in odnos do opredelitve in uvrstitve ljudske kulture, ki pa je, mislim, danes tudi preko meja NDR dokazal svojo vrednost in veljavnost. Iz teh izhodišč so se Steinitzu pokazale tudi nove znanstvene naloge za etnologijo. Tako je, na primer, opozoril folkloriste na sledenje in raziskovanje demokratičnih in proti vladajočim razredom naravnanih manifestacij delovnega ljudstva, predvsem na pesmi, pa tudi na pregovore, pripovedke, pravljice in uganke. Da ta naloga ni bila le formalna, temveč je resnično obstajala velika raziskovalna vrzel, ki se počasi zapolnjuje, kažeta obe veliki izdaji Steinitzevih **Nemških ljudskih pesmi demokratičnega značaja šestih stoletij** (*deutsche Volkslieder demokratischen Charakters aus sechs Jahrhunderten*), **Interpretacija družbeno kritičnih pripovedk** (*Interpretation sozialkritischer Sagen*) Gisele Burde-Schneidewied, raziskave Hermanna Strobacha, etnomuzikološka dela Ericha in Doris Stockmann idr.²

Predvojna meščanska etnologija ni nič manj kot folkloro demokratičnega značaja zanemarjala materialne kulture delovnega ljudstva, ali bolje rečeno, področja „dela in gospodarstva“, ki je iz zgodovinskomaterialističnega izhodišča integralni del kulture in načina življenja. Čeprav le za poljedelstvo in morsko gospodarstvo, je bilo tudi na tem področju opravljeno pionirsko delo.³ Za poznejše oblikovanje in tesnejšo vključitev v zgodovinske vede so bila izredno pomembna spoznanja preučevanj „dela in gospodarstva“, predvsem raziskovalcev Wolfganga Jacobeita, Ulricha Bentziensa in Rudolfa Weinholda. S preučevanjem poljedelskih orodij in načinov vseh vrst (iz tega gradiva je nastal tudi velik strokovni arhiv s tisoči fotografijami iz vseh muzejev v NDR) se je vzpostavil zelo tesen stik in danes tudi na druga področja razvejan dobro sodelovanje z zgodovino agrarnih proizvodnih sil na Inštitutu za gospodarsko zgodovino Akademije znanosti. Opozoriti je treba, da je v okviru Steinitzevih podpiranih **Raziskav kmečkega dela in gospodarstva** (*Forschungen zur bauerlichen Arbeit und Wirtschaft*) nastal tudi po letu 1945 prvi **Načrt za nemško etnologijo** (*Abriß zur deutschen Volkskunde*) Wolfganga Jacobeita.⁴

Zgodovinsko zasnovana raziskovalna usmeritev je obro-

dila sadove tudi v muzejstvu. Kot izjemen zgled naj omenim Muzej agrarnih proizvodnih sil v Wandlitzu pri Berlinu, kjer predstavitev vključuje poleg številnih eksponatov iz zgodovine agrarnega razvoja tudi način življenja brandenburškega vaškega prebivalstva od konca 18. stoletja do sedanjosti.

Iz povedanega lahko z vso pravico trdimo, da je Wolfgang Steinitz poleg drugih znanstvenih, družbenih in upravnih nalog, veliko prispeval k etnologiji. Položil je trdno podlago marksistični kulturnozgodovinski naravnosti, na kateri smo gradili naprej. S svojo celovito in izjemno osebnostjo, pa tudi z nezmotljivimi načeli o temeljnih vprašanih znanosti in s svojim svetovnim nazorom, si je pridobil povsod po Evropi veliko simpatij in prijateljstva, ki so presegala običajne znanstvene stike.

Na pomen Steinitzevega raziskovanja kaže tudi sedanji odmev njegove zbirke ljudskih pesmi in pesmih mladine v NDR in ZRN, katere pobudnika pa sta Strobach in Brendrich.

Naslednji pomembni predstavnik za razvoj marksistične etnologije v NDR je Paul Nedo in v zvezi z njim omenjam tudi Ustanovo kulturne zveze (Institution des Kulturbundes). Naloga te množične kulturne organizacije je bila prispevati k duhovni „prenovi“ nemškega ljudstva v pothitlerjevskem obdobju. Kulturna zveza je bila in je še danes razdeljena v najrazličnejše interesne skupine delovanja v prostem času in v t. i. amatersko raziskovanje. Med temi je od leta 1954 tudi t. i. Centralni strokovni odbor za etnologijo (Zentralen Faschausschuß /ZFA/ Volkskunde) pod vodstvom Paula Neda. Nedo je lužiškorski etnolog, ki je v času nacizma neustrašeno zagovarjal kulturni pomen svojega naroda in bil zato kaznovan.

V celoti je zastopal Steinitzevo osnovno naravnost, sam je napisal vrsto pomembnih prispevkov za lužiškorsko folkloro in ljudsko umetnost, vzpodbujal raziskovanje protifevdalnih pregovorov, pripovedi in pravljic svojega ljudstva⁵. Njemu se moramo zahvaliti, da je prek Kulturne zveze posredoval veliko svojih in Steinitzevih idej krogu amaterskih raziskovalcev oziroma domoznancev (Heimathistoriker) in jih pripeljal do novih spoznanj.

Njegov poseben in enkraten pomen za etnologijo v NDR pa je predvsem v tem, da je že od začetka svojega etnološkega delovanja zahteval ukvarjanje s kulturo in načinom življenja proletariata, kar je delal tudi sam in izdelal temeljne raziskave o kulturni dediščini delavskega razreda.⁶ Prav tako je populariziral danes tako samo po sebi umevno mnenje, da se mora etnologija ukvarjati s sodobnimi pojavi ljudskega življenja, to je z vsemi pojavi, ki so zaradi spremenjenih družbenih razmer v NDR izginili ali se spremenili — nastale so nove oblike skupnosti, pokazali so se novi odnosi do lastnine (tako pozitivni kot negativni), ohranilo se je staro, ki pa je tudi spremenilo svojo vlogo, ljudska umetnost ima drugačno podlago in sporoča nove vsebine itd.⁷

Kulturna zveza je bila za začetek takih načrtov nedvomno dobro izhodišče. Vendar je vedno znova primanjkovalo angažiranega sodelovanja pravih raziskovalnih ustanov, ki bi morale voditi in podpirati Nedove pobude in načrte. Kljub temu lahko zaključimo, da so Nedovi načrti in pogledi s pomočjo številnih amaterjev razširili etnološka vprašanja na tematiko **Delavski razred in sedanjost** (Arbeitsklasse und Gegenwart), ki je danes stalnica splošnega raziskovalnega programa. Iz teh razmišljanj je izhajala tudi njegova vedno večja želja, da bi razvil druge znanstvene vodilne strukture, konkretno — poskus koncentriranja moči na krajevno-regionalni ravni. Za to so se mu zdeli najbolj pripravljeni muzeji, s pogojem, da bi bili muzejski vodje ustrezno šolani. Pogodbe niso zadoščale, saj ni šlo za faktografsko znanje muzeologov, temveč da bi predvsem razširili njihove naloge z vključitvijo tematike o delavskemu razredu in sedanjosti. Kar je želel Nedo in kar želimo na etnološkem inštitutu

Humboldtove univerze v Berlinu, je celovit, v sedanjost zgodovinsko usmerjen in iz Steinitza izhajajoč študij predmeta etnologije.⁸ Ali, drugače rečeno, posredovati želimo zgodovino ljudske kulture oziroma zgodovino kulture in načina življenja delavskih razredov in slojev nemškega ljudstva v razmerah fevdalizma, kapitalizma in socializma z vsemi razvojnimi značilnostmi.

Etnološki študij ob delu za muzeologe in kulturne delavce (program študija ob delu sta vodila predvsem Paul Nedo in Wolfgang Jacobeit) smo začeli leta 1966 s 50 udeleženci, študij traja 5 let in trenutno teče tretji cikel. Tako lahko danes rečemo, da potencialni kader in že etnološko dejavni kader ne zajema le kolegov na akademiji in univerzi, ampak so predstavniki naše stroke razširjeni po vsej deželi, izobraženi so pri nas in nanje se lahko opiramo pri raziskavah.

Študij ob delu pa je imel tudi v drugem pogledu odločilen pomen: prvič se je namreč v praksi uresničevala sprememba in uveljavljanje historično razširjenega predmeta etnologije tako na raziskovalni kot študijski ravni. Tako so, na primer, pri študiju ob delu prvič izpeljali predavanja o kulturi in načinu življenja proletariata, nastale so diplomske naloge, zbrane v zborniku **Kultura in način življenja proletariata** (Kultur und Lebensweise des Proletariats), ki so doživele živahen odmev pri strokovnih krogih in sosednjih disciplinah.⁹ Moramo pa tudi reči, da ti raziskovalni nastavki niso brez nasprotnikov v vzhodnonemški etnologiji.

Med etnologi v NDR se je vnel boj mnenj; predvsem si je občasno zelo ostro nasprotovalo dvoje pojmovanj. Prvi so predmet etnologije omejili na raziskovanje tistih kulturnih pojavov, katerih nastanek in razvoj temelji na ustno spominskem prenosu. Drugi so zagovarjali zavestno historizacijo stroke, sodelovanje s sosednjimi historiografskimi vedami in časovno opredelili raziskovalno področje od 18. stoletja do sedanjosti. Nasprotovanje obeh stališč je bilo očitno. Vendar idejni boj ni potekal le na teoretski ravni. Paul Nedo in Wolfgang Jacobeit sta osnovala „Delovni krog 19./20. stoletje“ in leta 1967 izpeljala mednarodno zborovanje na temo Problemi in metode etnološkega raziskovanja sedanjosti (Probleme und Methoden volksundlicher Gegenwartsforschung)¹⁰ ter vzpodbudila preučevanje zgodovine kulture v magdeburški ravnini („Geschichte der Volkskultur in der Magdeburger Börde“). Do danes so izšli trije od štirih zvezkov te regionalne etnologije.¹¹

Prezgodnja smrt Wolfganga Steinitza, pod vodstvom katerega bi lahko začeli še veliko zgodovinskih študij, in dolgo časa izpraznjeno vodilno mesto na akademskem inštitutu, sta še nekaj časa dopuščala, da je spor ostal živ. Vendar so končno zgodovinarji na temelju vključitve stroke v zgodovinsko sekcijo na akademiji in univerzi zahtevali sodelovanje etnologov pri velikem delu, ki naj bi zajelo tudi in prav zgodovino delovnega ljudstva, njegove kulture in načina življenja po značilnostih posameznih zgodovinskih razvojnih dob. Njihov prvi prispevek z naslovom **K zgodovini kulture in načina življenja delavskih razredov in slojev nemškega naroda od 11. stoletja do leta 1945. Načrt**. (Zur Geschichte von Kultur und Lebensweise der werktätigen Klassen und Schichten des deutschen Volkes vom 11. Jahrhundert bis 1945. Ein Abriß.) je bilo nasploh prvo znamenje (pomena) konkretnega zgodovinskega opazovanja za etnologijo.¹² Premislek novih dimenzij glede na popolnoma drugačne bistvene interpretacije ni pripeljal le do novih spoznanj o ljudskokulturnih pojavih, temveč je vodil do medtem že prevladujočega načela, da je dosledna historizacija stroke izredno pomembna. Zgovorni zgledi za to so v sedemdesetih letih začete raziskave in izdaje, posvečene ljudskemu pesništvu, ljudski umetnosti in materialni kulturi, predvsem pa kulturi in načinu življenja proletariata kot tudi etnološkemu preučevanju sedanjosti.¹³

Nova kvaliteta v etnološkem raziskovalnem načrtovanju, ki se je v teku let uveljavila skoraj pri vseh etnologih, kaže svojo zunanjo podobo v strokovni oznaki „kulturna zgodovina/etnologija“.¹⁴

To poimenovanje razumemo kot program, kot metodološko-teoretsko podlago, na kateri raziskujemo, učimo in delamo tudi v t. i. družbeni praksi. Odpira se torej, kot že omenjeno nova dimenzija v opazovanju, pristopu do tematike, nastajajo nova splošna vprašanja začenja se ukvarjanje z obdobji, na katera pri nas skoraj nismo pomislili.

Nova raziskovalna usmeritev in opredelitev predmeta sta obrodila sadove tudi v muzejskem življenju. Naj omenim le razstavo „Velikomestni proletariat. K načinu življenja določenega razreda“ v berlinskem etnološkem muzeju. Kot novo razstavo vrednost ne smem prezreti razstave „Delavski otroci včeraj in danes“ v Karl-Marx-Stadtu in „Vsakdan delavca v Brandenburg/Havlu“. Avtorji teh razstav so večinoma absolventi študija ob delu.

In če se povrnem k Paulu Nedu: Bil je ustanovitelj in dolgoletni vodja Centralnega strokovnega odbora za etnologijo v Kulturni zvezi NDR. Po njegovi upokojitvi je delo stagniralo, vendar je delo odbora oživel leta 1977 s poimenovanjem „Kulturna zgodovina/etnologija“ v okviru Družbe za domoznanstvo pri Kulturni zvezi. Delo članov se je usmerilo predvsem na dve središčni vprašanji. Prvo so „prazniki in praznovanja kot del socialističnega načina življenja“ in drugo je zbiranje in zapisovanje vseh informacij za „Proletarsko življenje“ po letu 1918. Kolikor gre ob tem tudi za pomembno vlogo vprašanj in problemov domače zgodovine folklornega značaja, je to tretje področje, s katerim se ukvarjajo amaterski raziskovalci. Rezultatov še ne moremo prikazati, vendar sproti izdajamo informativno gradivo z naslovom „Kultura in način življenja“.¹⁵

Rada bi še omenila, da je Paul Nedo v 50. letih vzpodbudil ustanovitev Inštituta za raziskovanje lužičkih Srbov (Institut für sorbische Volksforschung), ki se odlikuje z institucionalno povezanim sodelovanjem večih zgodovinsko-družboslovnih disciplin v raziskovanju zgodovine srbskega ljudstva od začetkov do socialistične sedanjosti. V tem kompleksnem inštitutu ima etnologija trdno mesto in prav iz tega kroga je prišla cela vrsta vzpodbud, tudi teoretsko-metodološkega značaja, ki niso bile nepomembne za oblikovanje etnologije kot kulturnozgodovinske discipline. Inštitut je lahko zgled za plodnost inter-disciplinarnega raziskovanja (kar je razberljivo iz raziskovalnih rezultatov), če so jasna teoretska in metodična načela, predvsem pa skupni predmet preučevanja.¹⁶

V sedemdesetih letih so prišle odločilne vzpodbude za izoblikovanje vzhodnonemške etnologije ne le od zgodovinskih ved, marveč tudi iz teorije kulture in nazadnje iz gospodarske zgodovine. Teoriji kulture se moramo zahvaliti za preciziranje terminov kultura in način življenja, prav tako tudi za razširitev raziskovalnih nalog preko materialne in duhovne kulture na teoretsko zasnovano preučevanje načina življenja.¹⁷ Ta celovita znanstvena naravnost sedaj označuje, vzporedno s poskusi uporabe teorije etnosa, skoraj vse etnološke raziskave pod vodstvom Hermanna Stobacha na akademijem inštitutu in Wolfaganga Jacobeita na univerzitetni stolici.

Svetovno znani statistik in gospodarski zgodovinar Jürgen Kuczynski je v zadnjih dveh, treh letih napisal etnologijo nemškega ljudstva, ki jo naslavlja „Studie k vsakdanjiku nemškega ljudstva“ („Studien zur Geschichte des Alltags des deutschen Volkes“).¹⁸ Vrsta petih zvezkov zajema čas od približno leta 1600 do danes.

Kaj je posebnega v tem novem socialnozgodovinsko/etnološkem delu? Predvsem dejstvo, da je Kuczynski kot posameznik hotel in zmogel povezati rezultate interdisci-

plinarno zbranega gradiva v celovito podobo. Gre za spoznanja in nove poglede pri čemer Kuczynski uporablja vsa dosegljiva zgodovinska dejstva, ki jih vrednoti kot zgodovinar in kar se da uspešno kaže prav etnologom, kako lahko popolnoma drugače kot doslej uporabljajo izredno bogato, v pozitivističnem brskanju in trudu zbrano gradivo.

Dovolite mi, da izberem le nekaj zgledov iz 1. zvezka „Studie vsakdanjika“ (1600–1650), ki pa bi jih lahko izbrala iz katerega koli zvezka.

Naj dodam, da je zgradba vseh zvezkov bistveno enaka, začenši s 1. delom „Ozdaje in veliki svet“, ki mu sledi 2. del „Vsakdanjik delovnih“, razčlenjen v sklope po značilnih časovnih obdobjih in vsakokrat zaključen z izčrpnimi poglavji o „osnovnih potrebah“ – Prehrana, Oblačila, Stanovanje, in Delo.

In sedaj k zgledu iz 1. zvezka, kjer je poseben razdelek naslovljen „Strah“ kot vsakdanjik zaznamujoč pojav. Kuczynski ne pozna razdelkov, kot so Praznoverje ali Ljudske vraže ipd., ampak vse take pojave povezuje s pojmom „strah“ in tako nedvoumno kaže, kakšen pomen so imele praznoverne predstave, verski nazori v vsakdanjem življenju ljudi v 17. stoletju. V drugih poglavjih se ukvarja z oblastjo, nasiljem negospodarske narave, s potrebo po varnosti vaškega prebivalstva in obrtniško plebejskih plasti.

Drugi večji razdelek je posvečen življenju skupnosti, ki je drugače eno izmed najbolj priljubljenih etnoloških raziskovalnih področij. Kuczynskega skoraj ne zanimajo praznovanja, prazniki, šege, obredja, ki jih je tako poudarjala in izpostavljala pretekla etnologija. Vsakdanje skupnostno življenje se mu mnogo bolj kaže v delu ženske za družino, hišo, dom, gospodarstvo in v določenem delovanju, vplivanju skupnosti na vasi in v mestu. Zasledimo, na primer, tudi ekskurz, ki ga avtor imenuje „Gostilna, lipa – prijateljici življenja“. Vsebinsko, če jo povzamemo, zadošča naslednji oceni: „Razen mladine, ki vedno – v vseh časih in okoliščinah – najde pot do življenjske radosti, mislim, da vaščani vsak dan niso bili zelo veseli, zadovoljni. Prevladovala je življenjska tožba, solze so zalile smeh in smejanje, slabo razpoloženje je prekrilo dobro, in veliko dni je šlo mimo brez takih ganjenj, ne monotono, a vendar tako bedasto. Mislim, „tako končuje“ prav smo storili, da smo strahu in nasilju posvetili svoji poglavji, veselju pa le ekskurz.“¹⁹ Kako je lahko bolje razviden pomen vsakdanjika delovnega ljudstva v zgodovini za našo zgodovinsko sliko sveta, če ne opremljen z etnološkim gradivom?

Usmeritev na zgodovino vsakdanjika delavskih razredov in slojev razumemo kot odločilno etnološko raziskovalno nalogo za sedanjost in prihodnost.

Opombe

x termine „Volkskunde“, „Völkerkunde“ in „Ethnographie“ prevajam enotno s terminom „etnologija“, drugače pa gre za v nemški etnologiji običajno razlikovanje med nacionalno, izvenevropsko etnologijo in celotno etnologijo (op. 1. S.).

1. Steinitz, W.: Die volkskundliche Arbeit in der DDR. Berlin 1953. prim.: Weber-Kellermann, I.: Eine Übersicht der gesamtdeutschen volkskundlichen Literatur von 1945 bis Mitte 1954. v: Deutsche Jahrbuch für Volkskunde, 1. Be., H. 1/2, Jg. 1955, Berlin.

2. Steinitz, W.: Deutsche Volkslieder demokratischen Charakters aus Jahrhunderten. 2 Bde. Berlin 1954 u. 1962. Stockmann, D.: Der Volkslied aus der Altmark. Berlin 1962. Strobach, H.: Bauernklagen. Untersuchungen zum sozialkritischen deutschen Volkslied. Berlin 1964.

Woeller, W.: Der soziale Gehalt und die soziale Funktion der deutschen Volksmärchen. Habilitationsschrift. Berlin 1955. Wossidlo, R. & Schneidewind, G.: Herr und Knecht. Antifeudale Sagen aus Mecklenburg. Berlin 1960.

3. glej tudi: Bentzen, U.: Haken und Pflug. Eine volkskundliche Untersuchung zur Geschichte der Produktioninstrumente im Gebiet zwischen unterer Elbe und Oder. Berlin 1969.

- Jacobeit, W.: Schafhaltung und Schafer in Zentraleuropa bis zum Beginn des 20. Jahrhunderts. Berlin 1961.
- Rudolph, W.: Handbuch der volkstümlichen Boote im östlichen Niederdeutschland. Berlin 1966.
- Weinhold, R.: Topferhandwerk in der Oberlausitz. Beiträge zur Geschichte der Oberlausitzer Topferhandwerks. Berlin 1958.
4. Jacobeit, W.: Bauerliche Arbeit und Wirtschaft. Ein Beitrag zur Wissenschaftsgeschichte der deutschen Volkskunde. Berlin 1965.
5. glej tudi:
Nedo, P.: „Volkskunst“ gestern und heute. Eine begriffliche Erörterung. v: Tradition und Gegenwart. Festschrift zum 150. jährigen Bestehen des Musikverlages Friedrich Hofmeister. Leipzig 1957.
- Nedo, P.: Grundriß der sorbischen Volksdichtung. Bautzen 1966.
- Langematz, R. & Nedo, P.: Sorbische Volkskunst. Bautzen 1968.
6. glej tudi: Hoffmann-Ostwald, D. & Hoffmann, L.: Deutsches Arbeitertheater 1918–1933. Eine Dokumentation. Berlin 1961. prim. z drugo razširjeno izdajo Berlin 1972.
7. prim. tudi: Nedo, P.: Forschungsarbeit im Dienste der Weiterentwicklung unseres Volkskulturschaffens. v: Volkskunst 7/1952.
- isti: Der erste Plan der Forschungsarbeit. v: Volkskunst 4/1953 Jacobeit, W. & Nedo, P. (izd.): Probleme und Methoden volkskundlicher Gegenwartsforschung. Berlin 1969.
8. prim.: Jacobeit, W. & Mohrmann, U.: Zum Gegenstand und zur Aufgabenstellung der Volkskunde in der DDR. v: Letopis, Festschrift für Paul Nedo. Reihe C – Nr. 11/12. Bautzen 1968/69.
9. Jacobeit, W. & Mohrmann, U. (izd.): Kultur und Lebensweise des Proletariats. Berlin 1973.
10. Jacobeit, W. & Nedo, P. (izd.): Probleme und Methoden volkskundlicher Gegenwartsforschung. Berlin 1969.
11. Rach, H.-J. & Weißel, B. (izd.): Landwirtschaft und Kapitalismus. Zur Entwicklung der ökonomischen und sozialen Verhältnisse in der Magdeburger Börde vom Ausgang des 18. Jh. bis zum Ende des ersten Weltkrieges. 1. u. 2. Halbband. Berlin 1978 u. 1979.
- isti: Bauer und Landarbeiter im Kapitalismus in der Magdeburger Börde. Zur Geschichte des dörflichen Alltags vom Ausgang des 18. Jahrhunderts bis zum Beginn des 20. Jahrhunderts. Berlin 1982.
12. (B. Weißel, H. Strobach, W. Jacobeit): Zur Geschichte der Kultur und Lebensweise der werktätigen Klassen und Schichten des deutschen Volkes vom 11. Jh. bis 1945. – Ein Abriss. v: Wissenschaftliche Mitteilungen der Deutschen Historiker-Gesellschaft. I–III. Berlin 1972.
13. za folkloristiko in raziskovanje ljudske umetnosti
Bachmann, M.: Das Waldkirchner Spielzeug-Musterbuch. Leipzig 1978.
- Mohrmann, U.: Engagierte Freizeitkunst. Werdegang und Entwicklungsprobleme des bildnerischen Volksschaffens in der DDR. Berlin 1982 (v tisku).
- Neumann, S.: Macklenburgische Volksmärchen. Berlin 1971.
- Peesch, R.: Volkskunst. Umwelt im Spiegel populärer Bilderei des 19. Jahrhunderts. Berlin 1978.
- Strobach, H.: Deutsches Volkslied in Geschichte und Gegenwart. Berlin 1980.
- isti (izd.): Geschichte der deutschen Volksdichtung. Berlin 1981.
- Woeller, W.: Volkssagen zwischen Hiddsee und Wartburg. Berlin 1979.
- za preučevanje delavstva:**
Plaut, H.: Landarbeiterleben im 19. Jahrhundert. Berlin 1979.
- Rach, H.-J.: Bauernhaus, Landarbeiterkaten und Schütterkaserne. Zur Geschichte des Bauen und Wohnen der Ländlichen Agrarproduzenten in der Magdeburger Börde des 19. Jahrhunderts. Berlin 1974.
- Schöne, B.: Kultur und Lebensweise Lausitzer Bandweber. Berlin 1977.
- Weinhold, R. (izd.): Volksleben zwischen Zunft und Fabrik. Studien zu Kultur und Lebensweise werktätiger Klassen und Schichten während des Übergangs vom Feudalismus zum Kapitalismus. Berlin 1982.
- glej tudi:
Bentzen, U.: Bauernarbeit im Feudalismus. Berlin 1980.
- Rudolph, W.: Segelboote der deutschen Ostseeküste. Berlin 1969.
- Weinhold, R.: Winzerarbeit an der Elbe, Saale und Unstrut. Eine historisch-ethnographische Untersuchung der Produktivkräfte des Weinbaus auf dem Gebiet der DDR. Berlin 1973.
14. prim. **diskusija o razmerju med kulturno zgodovino in etnologijo:**
Engelberg, E.: Zu fragen der Volkskunde und Kulturgeschichte. v: Zeitschrift für Geschichtswissenschaft, Heft 8. Berlin 1973.
- Mohrmann, U.: Volkskunde und Kulturgeschichte. v: Zeitschrift für Geschichtswissenschaft, Heft 7. Berlin 1974.
- Schuppan, P.: Bemerkungen zum Gegenstand einer marxistischen Kulturgeschichte. v: ZfG: 12. Berlin 1974.
15. Kultur und Lebensweise. Arbeitsmaterial des Zentralen Fachausschusses Kulturgeschichte/Volkskunde in der Gesellschaft für Heimatgeschichte im Kulturbund der DDR. (izd. Zentralvorstand der Gesellschaft ...) Berlin 1977 – 1980 ff.
16. glej tudi: Geschichte der Sorben. 4 Bde. Bautzen 1977–1979.
- Groß-Partwitz. Wandlungen eines Lausitzer Heidedorfes. Bautzen 1976.
- Musiat, S.: Zur Lebensweise des landwirtschaftlichen Gesindes in der Oberlausitz. Bautzen 1964.
17. prim. Muhlberg, D.: Kulturtheoretische Anmerkungen zum Bedürfnis nach Kulturgeschichtsschreibung. v: Weimarer Beiträge, H. 3. Berlin u. Weimar 1975.
- Weißel, B.: Über die Bedeutung der Kategorie „Lebensweise“ für volkskundliche Forschungen. v: Jahrbuch für Volkskunde und Kulturgeschichte, 19. Bd. Berlin 1977.
18. Kuczynski, J.: Geschichte des Alltags des deutschen Volkes. Studien 1 – 5. Berlin 1980 – 1982.
19. Kuczynski, J.: nav. delo, Bd. 1. Berlin 1980. str. 282.
- besedilo prevedla in pripravila za objavo
INGRID SLAVEC

ETNOLOGIJA IN ŠOLA

Učenci o ljudski ustvarjalnosti

V 1. letniku srednjega usmerjenega izobraževanja se učenci pri pouku slovenščine srečajo z ljudsko pesmijo (predvsem s pripovedno in nekaterimi najbolj znanimi ljubezenskimi pesmimi). To srečanje je skoraj edino in bežno srečanje s folkloristiko ali etnologijo na sploh. Nekateri slavisti posvečajo širšemu etnološkemu kontekstu več prostora, drugi manj. Rad bi predstavil nekaj misli učencev o ljudski pesmi, plesu, glasbi, materialni kulturi itd. kot odsevajo iz šolskih nalog na temo **Srečanje z ljudsko ustvarjalnostjo**. Razdelil sem jih v več poglavij: najprej gre za splošne misli o ljudski kulturi in ustvarjalnosti, nato za misli o ljudski pesmi, glasbi, plesu, likovni ustvarjalnosti, spomenikih ljudske kulture itd. Odlomke iz slovenskih šolskih nalog nekatere ljubljanskih srednješolcev objavljamo brez vsakega komentarja, ker se nam zdi, da so že same po sebi dovolj zgovorne in izražajo določeno vedenje srednješolcev o etnologiji, s tem pa tudi stanje stroke v šolah in v zavesti naših učencev.

Splošne misli o ljudski ustvarjalnosti

Vsak človek se srečuje z ljudsko ustvarjalnostjo že od rojstva, tako da sploh ne opazi, kdaj se je prvič res srečal.

Katarina,

Ljudsko ustvarjalnost imenujemo vsa dela, ki so jih ustvarili nadarjeni posamezniki v ljudstvu in niso bila zapisana, temveč so se širila po ustnem izročilu.

Katarina

Ljudska ustvarjalnost je bila že od nekdaj zelo cenjena. S pomočjo le-te so arheologi in etnologi raziskovali stare običaje različnih ljudstev. V starih časih so imeli narodi zelo bogato ustvarjalno domišljijo. Bili so polni idej. Raznih načinov izdelovanja predmetov ni manjkalo.

Duša

Naša, slovenska stara ljudska ustvarjalnost je bila še kar bogata in mi je tudi zelo všeč. (Rada bi imela doma zbirko starih stvari, ki bi bile lepo ohranjene in bi jih lahko tudi s pridom uporabljala.)

Duša

Tako velika in vendar preprosta je ljudska ustvarjalnost. Izvira iz ust in misli preprostega kmečkega človeka, ki živi zdravo in preprosto kmečko življenje.

Ivan

Ljudska ustvarjalnost ne obsega samo literarne zvrsti, temveč tudi folklorno in umetniško naivno zvrst.

Ivan

Ustno slovstvo

S to ustvarjalnostjo sem se najbolj srečala v 7. in 8. razredu osnovne šole. Saj se spominjam, kako smo morali vse znati, če si bil vprašan. Če pa nisi znal, te je naslednjič še enkrat vprašala. Rekla nam je, da nam bo to še prav prišlo v srednji šoli in vidim, da je res.

Katarina

Ljudske pesmi so nekdanj ljudje prepevali ob kresih in so imele namen obvarovati ljudi pred čarovnicami in zlimi duhovi.

Jasna

Vsak ve, da je balada provansalskega izvora. Pisana je v ljudskem duhu, pripovedujoča na poskočen način in z dramatičnim dialogom kakšen zanimiv dogodek.

Nuša

Z ljudsko ustvarjalnostjo sem se prvič srečal pri babici, ko mi je prepevala razne pesmice. Takrat sem ob pesmi zaspal, sedaj pa razmišljam o pesmi in hočem vse vedeti o njej.

Drugič sem se srečal z ljudsko ustvarjalnostjo v osnovni šoli. Seveda me je gorenjska ljudska pesem najbolj zanimala, saj sem z Gorenjskega doma, kjer ptičke pojo in rožce cveto.

Miloš

Že leta opazujem svoje stare starše. Skoraj ni dneva, da ne bi vsak po svoje bodisi žvižgala ali pela kakšno ljudsko pesem. Mama najraje poje kadar kuha in sploh, kadar se giblje po kuhinji. Imam občutek, kakor da se spodbuja s temi žalostnimi ali veselimi (odvisno, kakšne je volje) pesmimi.

Tudi oče ni nič slabši. Najraje se zadržuje pri svojem čebelnjaku s pipico v roki. Tudi on si pesmi raje žvižga kot poje, ker misli, da ima slab glas in misli, da bi se s tem osramotil, toda jaz ne mislim tako, ker sem ga že večkrat zalotil, ko je pel s svojim nizkim glasom.

Tomaž

Misel me je zanesla v gostilne. Tu notri se zbirajo le taki, ki radi popivajo in se prepirajo, se mi zdi. In kako grdo ravna z ljudsko pesmijo: najbrž se sploh ne zavedajo, da je to del naše bogate kulturne dediščine, ki jo je treba spoštovati. Dobro, ampak ti pijančki na žalost niso edini, ki ne ravnao pravilno z deli ljudskega ustvarjanja. Tu smo še mi mladi, ki se ljudski ustvarjalnosti dostikrat posmehujemo; pesmi ponižujemo in zdi se, da nas je sram, ko smo s starši na kakšni prireditvi, ki temelji prav na osnovah ljudskega ustvarjanja... Pa tega nismo krivi mi, ampak leta, saj so nam še starši odveč.

Mateja

Tudi Prešeren je posegel v ljudsko umetnost, saj je ljudsko pesem Lepo Vido prepesnil, čeprav nekateri

trdijo, da naj ostanejo ljudske stvaritve takšne kot so. Toda Prešeren ni trpel preprostega človeka, oziroma, želel je biti zgled ljudem, kako naj pišejo.

Dragica

Ljudska ustvarjalnost danes zamira. Ljudje nimajo več časa za pripovedovanje. Babice pa se še vedno rade s toplino spominjajo tistih mrzlih zimskih večerov, ko so si v topli izbi ob krušni peči pripovedovali zgodbe iz roda v rod. Tudi Andrej je istih misli, ko pravi: "... vse manj je dobrih gostiln".

Ljuba

Kurent je bil le en junak iz ljudskih zgodb. Namen takšnih zgodb je bil, da bi razveseljevale leta tlačeno ljudstvo.

Jasna

Bilo je lansko leto, ko nam je razredničarka naznanila novico: „Jutri odpade pouk. Prišli boste v kulturni dom in poslušali koncert ljudskih pesmi.“ Veselili smo se prav zaradi tega, ker nam ne bo treba v šolo, tega se še dobro spominjam... Ob koncu koncerta pa sem začutila, da se mi, ki živimo v svobodni domovini, vse premalo zavedamo kakšno vrednost imajo te domače ljudske pesmi. Vse premalo jih cenimo. Mislim, da so v ta namen največ storili naši zbiralci in zapisovalci ljudskih pesmi. Koncert je, vsaj pri meni, obrodil bogate sadove.

Ana

Ples

Učili smo se folkorne plese. Vaje so bile na začetku zelo težke in smejali smo se, kakor da je folklor nekaj povsem kmečkega in da to ni za nas, mestne otroke. Toda večkrat ko smo vadili, bolj nam je bilo všeč. Od takrat naprej sem res dobila zanimanje za ljudske umetnosti. Začela me je zanimati folkora, nato razni izdelki, ki so že zelo stari in še mnogo drugih stvari.

Nataša

Običaji

Z ljudsko ustvarjalnostjo sem se prvič srečala v Velenju, nekaj dni pred pustovanjem. Po mestu se je vil sprevod z lutko, podobno človeku, na čelu. Lutka je predstavljala Kurenta.

Jasna

Noša

Iz različnih kosov blaga in drugih materialov je kmečki človek ustvaril prelepo oblačilo za ljudske običaje.

Ivan

Vem, da bi me zelo težko pripravili, da bi nastopala v narodni noši in mislim, da bi bilo prav tako z drugimi.

Mateja

Druga stvar, ki se nam je ohranila, pa so narodne noše, ki pridejo na svetlo plan ob vrtnih veselicah ali krajevnem prazniku. Fantje in dekleta v narodnih nošah stojijo ob vhodu in vsakemu, ki pride, pripnejo nageljček.

Andrej

Likovna ustvarjalnost

Dragocena dediščina je tudi nadvse pomembno ljudsko ustvarjanje v likovni umetnosti. Spomnimo se predvsem panjskih končnic. Zelo znani so motivi s panjskih končnic, ko hudič babi jezik brusi itd. S to zvrstjo

ljudske ustvarjalnosti se bomo še podrobneje spoznala, kajti na tej šoli je to glavna nit.

Nuša

Moje prvo srečanje z ljudsko ustvarjalnostjo je bilo zelo zanimivo. Bilo je v petem razredu, ko sem obiskal umetniško razstavo portretov in slik v Narodni galeriji. Najbolj sem se poglobil v karikature naših umetnikov. Iz karikaturne sem spoznal nekaj znamenitih slovenskih mož, ki so bili prav moško popačeni. Zapomnil sem si nekaj del karikaturista Božidarja Jakca.

Sandi

Materialna kultura, obrt, stavbarstvo, predmeti ljudske ustvarjalnosti

Zelo si želim imeti sobo, ki bi bila kar nametana z raznimi starinami od kitajskih, natančno poslikanih vaz, pa tja do stare bosanske preproge in indijske pipe.

Duša

Ohranili so se različni običaji, navade, obrt in orodja. Značilni so likalniki na paro in pisane rezljane skrinje. Ohranili so se tudi spomeniki. To so bili prvi spomeniki, ki so bili pisani v latinskem jeziku.

Vasiljka

Pri nas se je ohranilo klekljarstvo. Imamo nekaj ženic, ki še vedno vztrajajo in klekljajo, kadar imajo kaj prostega časa.

Andrej

Poglej kmečke hiše! Kako veličastno stojijo, ponosne so na svojo preteklost. In ljudje, ki stopajo iz njih, so veseli in razigrani. Danes imajo gotovo kakšno veselico, ko so vsi tako praznično oblečeni. Tudi pesem se širi iz njihovih ust. Poznam jo, saj smo jo v šoli peli. To je tista ljudska pesem, ki nam ni bila preveč všeč. Zdaj pa, ko jo slišim iz pravih grl, se mi zdi nenavadno domača in lepa. Poglej tudi plešejo na njo. Nikoli nisem imela pravega odnosa do folklorne, vendar se mi zdi, da ko gledam te preproste kmečke ljudi, začnem tudi misliti tako kot oni.

Marica

Upam, da se bodo tisti, ki Jurčičevega rojstnega kraja še niso videli, enkrat odpravili na ogled. Ta hiša mi je najbolj pomagala, da sem dobila boljšo predstavbo o takratnem življenju. Pomaga nam razumeti tisti čas. Zato moramo bolj čuvati vse vire, ki jih je preteklost pustila v spomin bodočim rodovom.

Mateja

Nevropska kultura

Najbolj od vseh načinov ljudske ustvarjalnosti so mi všeč izdelki iz Egipta, Mezopotamije, Indije, Afrike, Kitajske — se pravi, bolj iz vzhoda.

Duša

V našem kraju prirejajo vsako leto poletne kulturne prireditve. To leto so prišli iz Peruja in Bolivije. Skupina Peru Folclorico prihaja iz Peruja. Peli so pesmi Peruja, prikazovali folklorne plese, od tistih prvih do danes.

Poleg perujske in bolivijske skupine pa nas obiskujejo tudi skupine iz drugih držav. Če pogledamo par let nazaj, opazimo v programu tudi magične skupine, kot so Kellners iz Page.

Srečko

Te misli so iz šolskih nalog le ene izmed ljubljanskih srednjih šol, zato bi bilo vsako posploševanje krivično.

Zapis noče biti anketa, ampak je le skupek najrazličnejših mnenj o ljudski ustvarjalnosti, kot jo pozna šolar na začetku svoje srednješolske poti. Nekateri šole, oz. učitelji v Ljubljani in po Sloveniji posvečajo etnologiji precej pozornosti, kolikor se da v sklopu predmeta, ki ga poučujejo. To se kaže tudi iz našega intervjuja s tremi pedagoškimi delavci, ki ga objavljamo v tej številki.

Kljub vnemi nekaterih učiteljev lahko trdimo, da je splošna raven etnološkega znanja pod povprečjem, da so predstave o etnologiji dokaj meglene, kar je razumljivo, saj se je šele v zadnjih letih prebilo uradno spoznanje, naj učenec (sicer izven rednega pouka) dobi nekaj osnov o etnologiji.

Bodoči študenti etnologije o svoji vlogi v etnološkem strokovnem delu

Povprečnost etnološkega neznanja presegajo samo učenci tistih šol, kjer so jim profesorji (etnologi in ljubitelji) dali vsaj splošno predstavbo o etnologiji, ali pa posamezniki, ki so se za etnologijo posebej zanimali in so jo po končanem šolanju izbrali tudi za svoj življenjski poklic. Pa še tu so velika nihanja. Zanimivi so zato pogledi maturantov, ki so se odločili za študij etnologije. PZE za etnologijo je hotelo z nalogo o mestu etnologa spoznati kandidate, ki se vpisujejo na oddelek. Iz lanskoletnih razmišljanj bodočih etnologov so tudi naslednje misli.

Iz nalog se vidi, da bodoči študentje zelo dobro čutijo predvsem vrzeli v etnološkem delu (kaj ni raziskano, kaj je manj, kaj bi bilo še potrebno) in te vrzeli si jemljejo kot obvezo za svoje bodoče delo, podkrepljeno z mladostno vnetostjo in zagnanostjo.

Toliko stvari je, ki še niso ali so le na pol raziskane, zato mislim, da bom vsestransko zaposlena.

Lejla

Ker pač v današnji etnologiji še kopica problemov (v metodiki, v izbiri predmetov raziskovanja, v nezainteresiranosti študentov in znanstvenikov za določene raziskave, v odnosu vas — mesto), si svoje mesto v strokovnem delu nadebudni študent lahko predstavlja za zdaj le v študiju. Vida ga na bolj ali manj akademski način.

Miha

Nekateri bodoči etnologi vidimo svoje mesto kot strokovnjaki, ki bi se z znanjem in voljo upirali neizrazni „kulturni industriji“, saj ta industrija preprečuje oblikovanje samostojnih in odločujočih individuov.

Milena

Za študij etnologije sem se odločila zaradi zanimanja za človeka... Zanimajo me ljudje v svojem okolju, njihov način življenja in njihova kultura... Ljudje, ki se rojevajo, živijo in umirajo na različnih celinah vsi enako in vendar vsak na svoj način.

Stojana

Zdi se mi, da tako majhen narod kot smo Slovenci, mora imeti dobro razvito etnološko dejavnost, saj mu le-ta ohranja in raziskuje njegovo materialno in duhovno kulturno dediščino... Ta dediščina nam omogoča, da se zavedamo svojih korenin, spoznavamo življenje svojih prednikov, na katerih izkušnjah smo zgradili našo sedanjo družbo in življenje.

Stojana

Po mojem mnenju etnologija ni in ne more biti samo veda, ki se ukvarja z ostanki iz pradavnine, temveč mora

raziskovati nastajanje novih plasti, njihovega odnosa do življenja... Tu so ljudje, njihove navade, običaji, govorica, noša, njihov način življenja in izvor, ki so premalo raziskani... Čas neusmiljeno teče.

Borut

Občutek imam, da ne spoštujemo dovolj tega, kar so naredili naši predniki. Predvsem s področja arhitekture. Želim si, da bi v bodočem poklicu tudi sama kaj doprinesla k boljšanju odnosov.

Nadja

Nesmiselno bi bilo delo etnologov ločevati na dva dela: eni bi gradivo zbirali, drugi pa razčlenjevali... Pomembno za etnologa je, da se vživi v družbo, ki jo raziskuje, dobro mora poznati njeno kulturo. Če odkrije neke značilnosti ni zadosti, da samo ugotovi določene stvari, ampak kolikor se te stvari dejansko zgodijo.

Melita

Splošno znana laična misel je bila (in je deloma še) da etnološko delo (če se malce obregnem ob naslov) sploh ni „strokovno“ (v smislu neke angažiranosti študija in dela). Povprečen človek s ceste misli (to povzamem iz lastnih zasliševalnih izkušenj), da je etnološko delo še vedno romantično in zgolj slučajnostno, če ta človek sploh ve kaj je etnologija. Te misli so ljudje večinoma pobrali s televizije.

Miha

V drugih državah so etnologi že začeli poudarjati, da je razvijajoče delavstvo prav tako zanimivo z etnološkega vidika, kot katerikoli drugi sloj. To tezo so sprejeli tudi slovenski etnologi... Posamezniki se lahko specializirajo za preučevanje tradicionalnega ali pa modernega mestnega življenja.

Tatjana

Zdi se mi, da danes Litija ni deležna velikega zanimanja s strani etnologov. (Mesto je zanimivo, saj se tu stapljajo elementi kmečkega in mestnega življenja). Vesela bi bila, če bi jaz kdaj „nasledila“ začetnika slovenske etnologije Janeza V. Valvazorja, ki je živel in delal na gradu Bogenšperk.

Tesa

Murska Sobota je mlado mesto, ki pa je iz etnološkega pogleda premalo raziskano. Še so stvari, ki bi se morale veliko bolj obdelati in naloga vseh nas je, da se tudi uresniči.

Borut

Etnologija je znanost, ki terja veliko terenskega dela. Stvari se ne morejo preučevati v zaprtem kabinetu. Moraš med ljudi. Tako aktivno terensko delo, ki je fizično in psihično včasih zelo naporno, me tako veseli, da ga ne bi zamenjala za sedenje v muzeju, kjer bi razlagala poreklo neke stvari naključnim obiskovalcem.

Ksenja

Za vedno bi se želela zaposliti v muzeju. Tam najdem svoj notranji mir. Je izredno malo obiskovalcev in človek se lahko spočije od hitrega tempa življenja... Moje geslo je, da mora človek uživati vsak trenutek življenja. S tem hočem povedati, da bom uživala med štiriletnim študijem (v etnologiji me vse veseli in zanima) in da me služba v bistvu niti tako ne skrbi.

Božena

„Gnil boš v provincialnem muzeju!“ Res se sliši ta „preroški“ stavek dobrih prijateljev grozno, vendar mislim, da si z določeno pridnostjo in iznajdljivostjo delo

lahko olepšaš in si tudi v določenih mejah lahko — solist. Tak čisto povprečen solist, saj je za prave virtuoze — zlasti v etnologiji — malo prostora. S tremi osrednjimi ljubljanskimi ustanovami in nekaj pokrajinskimi muzeji, je stvar že dokaj izpolnjena. Razen če se ne odprejo mesta v turizmu (kmečkem in vrhunskem). Poleg tega pa bi bilo potrebno pri delu pomagati arhitektom, tekstilcem, novinarjem itd. in pri tem čim bolj drago prodajati svojo etnologijo, to je — ne se spustiti na nivo cenene „pomožnosti“... S pomočjo „vplivnih“ bi etnologija lahko dobila mesto v različnih povezavah, saj se sama včasih utaplja v svoji strokovnosti. Po svetu (tako na vzhodu kot na zahodu) so te možnosti že dobro izkoristili, pri tem pa etnologije niso prodali. Nasprotno, ponekod so si celo „podredili“ tudi tehnične vede in ustvarjajo „čuda božja“... Etnologija je zame najširša in edina „direktna“ veda o kulturi (lahko pa bi jo pustil v ogradi kulturnikov v ožjem pomenu besede). Zaradi prirojene skromnosti pa svoje mesto v strokovnem delu zaenkrat vidim le v delu samem.

Miha

Folklor in folkloristika, kot jo vidijo študentje etnologije

Zagrebska študentka etnologije in sociologije Maja Povrzanović nam je poslala anketna vprašanja o folklori, na katera bodo odgovarjali hrvaški študentje etnologije, muzikologije in folkloristike. Anketo so izpolnili tudi ljubljanski študentje etnologije. Anketa ni imela ambicij, da bi bila preizkus znanja ali provokacija, šlo je le za t. im. „letečo anketo“, na katero študentje odgovorijo kar v najkrajšem času. Cilj ankete je bil, da bi zvedeli, koliko študentje poznajo terminologijo in kako razmišljajo o folklori in folkloristiki.

Odgovarjalo je 13 študentov in študentk etnologije, od 1. do 3. letnika, od tega sta bila dva „samo“ etnologa, osem jih študira etnologijo kot glavni (A) predmet, trije pa imajo etnologijo pod B. Etnologi, katerim je prvi predmet etnologija, študirajo pod B sociologijo (5), zgodovino (2) in slovenski jezik (1). Ostalih trem, ki študirajo etnologijo pod B, pa je glavni predmet geografija (1), umetnostna zgodovina (1) in zgodovina (1). Na anketo je odgovarjalo pet študentov iz 1. letnika, pet iz drugega in trije iz tretjega letnika.

Rezultati: Anketa je imela poleg štirih splošnih vprašanj (študij, letnik...) še dvanajst vprašanj o folklori in folkloristiki. (Vprašanja predstavljam skupaj z odgovori.) Prvo vprašanje se je glasilo: **Kaj je folklor?**

— 7 študentov je odgovorilo, da je to panoga, ki preučuje ljudsko vedenje, znanje, obnašanje ali t. im. duhovno kulturo;

— 2 odgovora sta bila, da je folklor ostanek šeg in navad, ljudskih pesmi in plesov, ki so nastali v preteklosti in so se ohranili do danes;

— ostali štirje pa so o folklori menili tole: da je „duh ljudstva, ki se kaže skozi ustno slovstvo, pesmi in ples.“ Eden je menil, da je folklor „umetno vzdrževanje starih tradicij“, eden pa, da folklor „zlasti v zadnjem času dobiva nekatere nove dimenzije in bi jo bilo potrebno zopet ovrednotiti, oz. jo na novo vsaj približno označiti.“ Nekdo pa je namesto odgovora postavil kar vprašanje: „Ali veste vi? In ste prepričani, da je tako?“

Druge vprašanje je bilo — **Kaj je folkloristika?** Devet anketirancev je odgovorilo, da je to veda (nauk) o folklori, pri čemer je eden dodal, da je folkloristika lahko samostojna veda, drugi pa, da se ukvarja z delom ljudske kulture. Podoben je bil še odgovor, ki pravi, da je folkloristika „le del življenja, del etnologije.“ En odgovor se glasi, da „etnologijo zanima človek kot kulturno bitje,

folkloristiko pa kultura kot taka." Dva anketiranci se ne moreta odločiti za odgovor, saj eden pravi, da se o terminu „niti v SFRJ menda še niso zedinili. Jaz tudi ne," drugi pa, „da bi bilo vsako razlaganje terminov nestrokovno in subjektivno, ker v našem študiju nismo nikoli posebej poudarjali folklorističnih problemov in smo zato premalo strokovno podkovani."

Šest anketirancev je na vprašanje **V kakšnem odnosu sta folkloristika in etnologija**, odgovorilo, da je folkloristika del etnologije, dva pa sta menila da „mora etnolog poznati osnovne pojme iz folkloristike in obratno. Pristopi k obravnavanju pojmov pa so različni." Odnos folkloristika – etnologija je po enem odgovoru „odvisen od metodoloških opredelitev obeh panog," drugi pa spet meni, da sta disciplini „v odnosu, ki jima ga sami oblikujemo – kakor kdo." En odgovor pravi, da se relacije med obema humanističnima vedama vsekakor obstajajo." Nekdo je to relacijo opisal s slikovito primero, češ da sta folkloristika in etnologija „kot pes in mačka. Psi se lahko z malo truda močno kultivira (zdesira), mačka pa ohrani pridobljeni instinkt. Več pa ne." Eden na vprašanje ni odgovoril.

Od trinajstih anketirancev jih kar 10 ni odgovorilo na vprašanje, **Kaj je folklorizem. Termin naj bi tudi razložili.** Eden termina ne zna definirati, čeprav ga uporablja, eden meni, da pojem folklorizem pozna, a ga ne razloži, ker take pojme „ponavadi razlagajo tisti, ki si zadevo izmislijo." Eden od anketirancev ugotavlja, da se „termin največ uporablja za reklamne, turistične ponudbe."

Na vprašanje: **Ali folklorni pojavi živijo samo v vašem okolju**, jih je večina (7) odgovorila z NE. Eden teh odgovorov je bil izražen s skepsjo: „Ne, vendar večinoma." Dva sta odgovorila z da, eden še z dopolnilom, da folklorne pojave „ohranja mestno okolje samo s pomočjo folklornih skupin." Dva menita, da folklorni pojavi nastajajo na vasi, živijo pa tudi v mestni kulturi. Za nekoga je to vprašanje metodološke narave, „odvisno od predmetnega okvira folklorne." Eden na vprašanje ni odgovoril.

Ali ustno slovstvo obstaja tudi danes, je bilo šesto vprašanje. Kar 11 anketirancev je pritrdilno odgovorilo, nikalno pa nihče, le dva sta menila, „da ne v taki meri kot nekoč" ali pa le „med starimi ljudmi."

Iz področja etnomuzikologije je bilo vprašanje, **ali je razlika med pojmom folklorna in ljudska glasba.** En sam je odgovoril, da razlika je, štirje te razlike ne vidijo (je ne priznavajo), štirje na vprašanje niso odgovorili. Ostali pa menijo, da je 1. pojem ljudske glasbe širši, saj poleg vseh zvrsti glasbe, ki je nastajala in še nastaja danes, vsebuje tudi folklorno glasbo," ali 2. da razlika je, „če pojmujeemo ljudsko glasbo tako široko, kot lahko razumemo pojem – ljudski (= množični)." 3. dva menita, da je vse odvisno „od metodološke orientacije."

Študentje ne obiskujejo pogosto folklornih prireditev. Sedem jih je na vprašanje **Obiskuješ folklorne prireditve? Kolikokrat? Katere?** odgovorilo z NE, le trije jih obiskujejo, trije le poredkoma. Ena izmed študentk, ki je odgovorila z ne, pravi, da jih ne obiskuje zato, ker jih „v domačem kraju ni, vendar pa se bom v času študija potrudila, da to nadomestim."

Podobni odgovori so bili tudi na vprašanje **Ali redno spremljaš folklorne oddaje na radiu in TV? Katere?** Z NE je odgovorilo osem anketirancev, občasno te oddaje spremljata 2 študenta, trije pa so bolj ali manj stalni poslušalci. Ti največ poslušajo oddajo „Slovenska zemlja v pesmi in besedi" na radiu, na TV pa spremljajo „kakšne folklorne ples."

Zanimalo nas je tudi, kaj mislijo študentje o **predstavitvah folklorne v množičnih občilih.** Vendar potrebnih podatkov na to temo nismo dobili, ker kar 6 anketirancev na vprašanje ni odgovorilo. Mogoče pa je to tudi eden izmed odgovorov. Dva anketiranci sta menila, da so

radijske in TV oddaje in članki o folklori v časopisih dobri zato, „ker popularizirajo folkloro." Nekdo pristavlja, da bi bilo dobro „tudi v množičnih občilih najprej predstaviti pojem folklorne." Eden meni, da so vse širše predstavitve folklorne izumetničene, drugi, da so „prevečkrat novinarsko zavožene čveke." Dvema anketirancema pa se zdijo predstavitve koristne, če so primerno predstavljene, ker lahko „pospešujemo spoznavanje lastnega naroda in kulture."

Anketa je spraševala študente tudi o tem, **kako so zadovoljni z deležem folkloristike v svojem študiju.** Trije anketiranci na vprašanje niso odgovorili, eden ni mogel dati svojega mnenja, trije študentje so zadovoljni, šest pa ne, ker pogrešajo bodisi več teorije o folklori, ali pa menijo, da to sploh ni folklor, ampak le poskus obravnave folklorne. Večina, ki so odgovorili z ne, še pravi, da pri študiju „ne posvečajo folklori posebnega pomena" ali „da bi o folklori lahko govorili dosti več." Neki bruc meni, da je šele na začetku študija in bo to pomankljivost najbrž lahko nadomestil.

Tisti trije, ki so z zastopnostjo in obsegom folkloristike pri študiju zadovoljni, pa svoje mišljenje utemeljujejo s tem, češ „da sploh ni potrebno folklorne preveč preučevati," ali, da je dovolj „samo naša – etnološka interpretacija folkloristike." Ta je bil tako znanjaželen, da je še pristavil: „Enkrat bi se rad priključil vašemu (to je folklorističnemu op. pis.) terenskemu delu in videl kaj več!"

Zadnje anketno vprašanje se je glasilo: **Opiši mesto in vlogo folklorne (folkloristike) pri tvojem bodočem delu.** Trije študentje pravijo, da tega ne (z)morejo opisati, kar najbrž velja tudi za tistih šest študentov, ki na to vprašanje sploh niso odgovorili. Ostali štirje pa so takole odgovorili:

- „najprej in predvsem si moram izoblikovati pravi strokovni odnos do tega."
- „Folklor me zanima, vendar ne v tolikšni meri, da bi ji posvetila svoje delo. Lahko pa se zgodi, da bom delala v tej stroki, če se bom ukvarjala z arhitekturo in spomeniškim varstvom."
- „Ne vem, če bom sploh dobila delo, še manj pa vem, kaj bo tam delala folklor."
- „Folkloristika bo le del mojega bodočega dela, ker je etnologija širši pojem kot folkloristika."

Vse misli o ljudski ustvarjalnosti, o mestu v etnološkem strokovnem delu in anketa o folklori in folkloristiki so lahko seveda le delček vedenja dijakov in študentov o etnološki problematiki. Zato tem mislim in anketi ne more slediti komentar rezultatov. Kljub temu pa so naštetih drobci lahko dragoceno gradivo vsem, ki želijo in hočejo oblikovati znanje in vedo še naprej. Lahko so vzpodbuda in opora pedagogom na srednjih šolah in univerzi pa tudi delavcem v vseh etnoloških ustanovah. K splošni izobrazbi nujno sodi vsaj delno poznavanje etnologije, ki pa jo oblikujejo in gradijo vsi etnologi, ne samo „prosvetarji." Graditi velja naprej.

MARKO TERSEGLAV

NAŠ POGOVOR

Od 26. — 29. 8. je bilo v Gorici mednarodno posvetovanje na temo Etnologija in šola. Na tem posvetovanju so sodelovali tudi člani našega društva, ki so se 1. junija 1982 srečali na pripravljeno-informacijskem sestanku v Ljubljani. Ob tej priliki smo zapisali pogovor s tremi pedagoškimi delavci, ki se poleg svoje stroke (slavistike) ukvarjajo tudi z etnologijo. Na naša vprašanja so odgovarjali prof. **Janez Dolenc** iz Solskega centra „Vojvodina“ v Tolminu, prof. **Vlasta Luštek** iz ljubljanske pedagoške gimnazije in prof. **Rozina Pavše**, pedagoški delavec v Domu srednjih šol v Ljubljani.

Pogovor je pripravil urednik Glasnika.

Etnologija v naših šolah ni samostojen predmet. Vendar pa so etnološki problemi prisotni pri drugih predmetih. (Zgodovina, zemljepis, spoznavanje družbe, slovenščina itd.) Ali učni načrt predmeta, ki ga poučujete, upošteva in zajema tudi etnološko problematiko? Če jo, katero?

J. Dolenc: Na oddelkih usmerjenega izobraževanja v šolskem centru „Vojvodina“ v Tolminu, kjer poučujem slovenski jezik in književnost, učni načrt zajema etnološko problematiko le v zvezi z ljudskim slovstvom v prvem letniku. Seveda pa zavisi od učitelja, ali je ta tema bolj ali manj temeljito obdelana in morda celo malce razširjena še na socialno in materialno ljudsko kulturo.

V. Luštek: Učni načrt za slovenski jezik — književnost upošteva etnološko problematiko. Konkretno pri obravnavi ljudskega slovstva in pri interpretaciji literarnih del, ki zajemajo snov iz ljudskega izročila.

R. Pavše: Učni načrt slovenščine, ki sem jo poučevala (zdaj ne poučujem več) zajema etnološko problematiko le v tistem delu, ko načrtuje ljudsko pripovedništvo.

Kako sami vključujete etnologijo pri predavanjih, znotraj učnega načrta? Je to sploh možno?

J. Dolenc: Ker je naša šola predvsem pedagoško usmerjena, je v četrtem razredu družboslovne smeri dodana ena ura slovenščine, ki jo učitelj lahko izkoristi v glavnem po lastni presoji. Jaz sem v teh urah z učenci predelal ves Novakov učbenik o slovenski etnologiji. Mislim, da ta čas ni bil zapravljen in da je pomembno, da bodoči pedagogi dobijo osnovno etnološko znanje v šoli.

V. Luštek: Seveda je možno. Ob ljudskem slovstvu jih seznanim z ljudskimi glasbami (Z. Kumer — Slovenska ljudska glasbila — godci), s problematiko zbiranja ljudske pesmi (zbirke), z režijanskim ljudskim izročilom (Matičev) in z narečnimi izrazi; pri obravnavi določenih literarnih del avtorjev z obrobni pokrajin (Voranc, Kosmač itd.), jih seznanim z izrazi, ki se nanašajo na materialno in socialno kulturo pokrajine.

R. Pavše: Etnologijo sem vključevala ob snovi ljudsko pripovedništvo, razširila sem na ljudsko umetnost sploh in učence seznanila z znanostjo — etnologijo. Etnologijo bi bilo možno vključevati še pri zgodovini, zemljepisu, gospodinjstvu, tehničnem pouku.

Kako je v vključevanju etnologije v pouk izven učnih načrtov?

J. Dolenc: Izven učnih načrtov so nekatere možnosti za vključevanje v pouk. Nekaj možnosti je z referati, nekaj je mogoče vključiti v razredne ure, organizirati svobodne dejavnosti in v ta namen vsaj delno izkoristiti tudi ekskurzije.

V. Luštek: Pred dvema letoma smo na šolo povabili Terlepa, ki sta predstavila ljudska glasbila, letos smo za prve letnike organizirali obisk razstave v muzeju — Kultura Krasa. Člani krožka OZN so predstavili predmete materialne kulture, tretji in četrti letniki pa so šli v Goričane.

R. Pavše: Izven učnih načrtov bi se lahko etnologija vključila v prostočasovne dejavnosti, krožke, v mladinsko

literaturo (Pionirski list je imel razpisano temo iz etnologije pred dvajsetimi leti, kot tekmovanje — Pionirske igre).

Kje so možnosti, da učenec dobi nekaj spoznanj o etnologiji. (Svobodne dejavnosti, krožki)? Ali taki krožki pri vas obstajajo?

J. Dolenc: Na šoli delam že 25 let, vendar v tem času na šoli ni bilo etnološkega krožka, a se je vseeno ves čas delalo na področju etnologije. S krožki je znana težava: sprva je kup ljudi, potem vedno manj in nazadnje ostaneš sam. Jaz sem raje ubiral druge poti, da sem učence aktiviral v tej smeri.

V. Luštek: Tovrstnega krožka pri nas ni. Nekateri učenci samoiniciativno segajo po etnološki literaturi, ki jim je dostopna v šolski knjižnici.

R. Pavše: Pri nas zadnja leta takih krožkov ni bilo.

Kako seznanjate učence z etnološkimi problemi? Kaj delate, kje in kako, da etnološka problematika prihaja v zavest učencev?

J. Dolenc: Etnološko problematiko neprisiljeno vključujem v pouk in posebno samostojno delo, v zbiranje etnološkega gradiva na terenu, potem pa na objavo pomembnejšega novoodkrita gradiva v šolskem glasilu.

V. Luštek: Z dejavnostmi, ki sem jih omenila pri tretjem vprašanju.

R. Pavše: Ob priložnostih, ob snovi, ki to dopušča.

Se vaša šola ali vi osebno povežete z etnološkimi ustanovami, kot so pokrajinski in centralni muzeji, arhivi, Inštitut za slovensko narodopisje ... itd? Obiskujete z učenci etnološke razstave in se o njih pogovarjate? Usmerjate učence k raziskovanju lokalne kulture, narečij, ustnega izročila in sploh ljudske kulture? Kako? Kako (naj) se šola vključuje v raziskave kulturne dediščine?

J. Dolenc: Ves čas sem v stiku z Inštitutom za slovensko narodopisje pri SAZU. Del zbranega gradiva smo tudi tja poslali; žal ima inštitut premalo ljudi za raziskovanje tega gradiva. To je zelo zapostavljena ustanova, potisnjena na podstrežje SAZU.

V. Luštek: Kolikor vem, ni šola povezana z nobeno imenovano ustanovo. Letos smo obiskali dve razstavi. Ena dijakinja pa se je odločila za etnološko temo, ko se je prijavila na tekmovanje Znanost mladini; lotila se je teme s področja materialne kulture svojega kraja.

— Prepričana sem, da bi bilo možno učence bolj sistematično uvajati v spoznavanje ljudske kulture v okviru kulturnih in naravoslovnih dni, ki so predpisani v usmerjenem izobraževanju.

— Filozofska fakulteta, PZE za etnologijo, naj bi pripravila okviren program in navodila za profesorje, za učence pa razpisala (manj zahtevne) teme za različna tekmovanja. Oprosti, to je že predlog, ne odgovor!

R. Pavše: Etnološko razstavo (stalno zbirko) smo obiskali enkrat na leto. Z učenci v Borovnici sem izdala zbornik ljudskega izročila.

Kakšen je odziv učencev na morebitne raziskave ljudske kulture?

J. Dolenc: Za prve letnike je ob obravnavi ljudskega slovstva zbiranje etnološkega gradiva obvezno. Vsak učenec mora zbrati 4 strani formata A4 kot minimum. To delo tudi ocenim in zato se učenci resno trudijo. Dam jim vse potrebne napotke za znanstveno uporaben zapis. Odziv učencev je različen, nekateri opravijo nalogo bolj za silo, mnogi pa se ob samem delu navdušijo in pripravijo obsežne zbirke, opremljene s skicami, fotografijami, včasih tudi z lepimi ilustracijami pripovedi. Nekateri prinesejo kasete s posnetki ljudskih pesmi in ljudskih godcev, neka učenka je celo prinesla ulitke v zvezi z novoletnim vlivanjem svinca in z opisom, kaj vsak ulitek pomeni za prihodnost.

(Nadaljevanje na 51. strani)

BULLETIN OF SLOVENE ETHNOLOGICAL SOCIETY 1982 2

CONTENTS OF THIS ISSUE

- *Between May 9th and the 16th, 1982, prof. dr. Ute Mohrmann, was the guest of Slovene Ethnological Society and the Department of Ethnology at the Faculty of Arts in Ljubljana. Dr. Mohrmann is the chairman of the Department of Ethnology at the Humboldt University in Berlin, German Democratic Republic. At the Faculty of Arts she delivered three lectures and this issue brings you the first one entitled The Description of the Development of East German Ethnology.*
- *Between August 26th and the 28th a seminar entitled Ethnology and School will take place in Gorica, Italy. It will be organized by various Italian professional organizations together with Slovene Ethnological Society. As an introduction to the seminar Marko Terseglav writes about different opinions of high-school students on folk creativity, viewpoints of future ethnologists about professional work and the results of an inquiry on folklore answered by ethnology students.*
- *In the section entitled Naš pogovor (Our Conversation) the editor of Bulletin talked to three Slovene educators about the incorporation of ethnology into the secondary school curriculum.*

- In *Obvestila* (Notices) Slovene Ethnological Society announces the themes and conditions for the first common seminar of Yugoslav folklorists and ethnologists which will take place in Ljubljana in September, 1983.
- In *Knjižna poročila* (Book Reviews) Mira Omerzel-Terlep reviews a new book by Josip Dravec called *Musical Folklore in Prlekija* and Ingrid Slavec presents the following ethnological publications which were published last year:

Zmaga Kumer: Od Dolan do Šmohorja (From Dolane to Šmohor; Celje 1981). The book speaks about the life of Slovenes in the Zilja Valley in Carinthia, Austria.

Niko Kurent: Duhovna drama (Spiritual Drama, Ljubljana 1981). The author writes about Slovene folk theatre.

Milko Matičetov: Resia (Udine 1981). This is a bibliography about Resia from 1927 to 1979.

Josip Dravec: Glasbena folklor Prlekije (Musical Folklore in Prlekija, Ljubljana 1981). Dravec discusses folk music and songs in Prlekija.

Niko Kurent: Jaslice na Slovenskem (Manger in Slovenia, Ljubljana 1981). This is a cultural, historical and ethnographical description.

Mojca Ravnik: Galjevica (Ljubljana 1982). The book is an ethnological monography of a Ljubljana suburb.

Janez Bogataj: Mlinarji in žagarji v dolini zgornje Krke (Millers and Sawers in the Upper Krka Valley, Novo mesto 1982).
- The section entitled *Prebrali smo* (We Have Read) brings a quotation by Rajko Ložar which was published in the *Most* magazine. Ložar (USA) writes about contemporary Slovene ethnology. Mojca Ravnik added a short reply to the quotation.
- In *Prejeli smo . . .* (We Have Received) Julijan Strajnar publishes excerpts from a manuscript in folk medicine dating from 1827.
- In our Permanent section *Filmski kotiček* (Film Corner) Naško Križnar presents a new Slovene ethnological film about the peeling and processing of plums (called *prinele*) in the Bizeljsko region. This activity was renewed last year by the curator of the Brežice museum Ivanka Počkar and filmed by Naško Križnar (using 8mm film).
- The student section brings a letter from Australia written by Breda Čebulj, an ethnology student. She writes about the study of anthropology at the University of Sydney.
- Events concerning the work of Slovene Ethnological Society (different meetings, conferences, etc.) between January and June, 1982 are gathered in *Kronika* (Chronicle).
- *Zgodovina etnologije v slikah* (Ethnological History in Pictures): the second field team of Slovene Ethnographic Museum in Šmarje-Sap in 1949.

INSTITUTE OF SLOVENE ETHNOLOGY

(The Scientific Research Center at the Slovene Academy of Sciences and Arts)

In 1981 our Bulletin has already published articles about Slovene ethnology at the University of Ljubljana (on the 40th anniversary of the Department of Ethnology at the Faculty of Arts). Today we would like to present the second largest Slovene ethnological institution – the Institute for Ethnology at the Slovene Academy of Sciences and Arts. The Institute has now four sections:

1. Section for Folk Literature (with dr. Milko Matičetov and Marija Stanonik)
2. Section for Folk Customs and Plays (with Helena Ložar-Podlogar, Jurij Fikfak and dr. Niko Kuret as a honorary employee)
3. Section for Material Culture (with dr. Anton Cevc and dr. Angelos Baš)
4. Section for Ethnomusicology (with dr. Valens Vodusek, dr. Zmaga Kumer, Marko Tersegav, Mirko Ramovš and Julijan Strajnar)

Brief Historical Outline of the Institute

It was founded in 1951, continuing the work of the Commission for the Slovene Ethnology which was formed in 1947 at the Slovene Academy of Sciences and Arts. The initiation for this was given by prof. dr. Ivan Grafenauer who also became the chairman of the Commission and between 1951 and 1964 the chairman of the Institute. In 1972 the former Institute of Ethnomusicology (headed by France Marolt and established in 1934) joined the Institute as a special section. The historical development of Marolt's Institute will be outlined together with the work of the Section for Ethnomusicology.

Among the most important tasks of the Commission and later of the Institute were:

- collection of ethnographic material such as texts, descriptions, photographs and bibliographic data among people living today and from contemporary and past publications, manuscripts, historical documents etc. The Institute was to work on problems concerning comparative ethnology and to support and coordinate the collecting of ethnographic work done by other ethnological institutions, museums and institutes as well.
- arrangement and preservation of ethnographic material in the archives of Slovene ethnography (meaning the archives of folk verbal, musical and plastic art, the archives of Slovene social culture and the archives of Slovene material folk culture).
- scientific publication of the collected material and its application for the preparation and publication of scientific works and standard works dealing with Slovene ethnography, ethnogenesis etc.
- support with preservation of ethnological monuments in Slovenia, in situ as well as in different museums.

The main task of the Institute has been research work.

Due to scarce personell and despite its statute regulations the Institute could devote its attention to only two classical ethnographical fields among many, that is to spiritual and partly to social culture. The constant lack of time prevented it from regular research of theoretical questions and ethnological history. It also had to completely neglect material culture (but during approximately the last ten years this ethnological field has been represented in its work as well).

The orientation of the Institute's director Ivan Grafenauer had been decisive for the work of the former Commission and later of the Institute. Research work concentrated on folk literature. The arrival of Milko Matičetov in 1952 meant

an advancement in this direction. When Niko Kuret joined the Institute in 1954, he started the research of customs and plays. Thus the Institute's orientation had been set for twenty-five years. The work was limited to spiritual and social culture. Only the 25th anniversary of the Institute brought about the realization of the former statute in whole and a separate section for material culture (with Anton Cevc) formed.

Concrete objectives of both new sections (for folk literature and folk customs and plays) have completely occupied employees of the Institute. Historical orientation and the condition of both fields demanded not only collecting, but even rescuing „traditional“ material. It is therefore understandable that the lack of time might have caused a notion that the rescuing of the available material should be prior to research work itself. The research work had consequently been centered on the past for a long time and it has been only recently that the Institute could consider the meaning of the research of the present situation as well. Unfortunately the Institute has been lacking new employees. At all events the present organically grows from the past despite all the difficulties and changes we have witnessed. A good knowledge of our native country is necessary especially in ethnography. It helps discovering our national identity. It is the basis for our national culture. This is the starting-point of every rational cultural policy in the present as well as in the future, as dr. Niko Kuret stated in *Traditiones* in 1973.

Institute's employees (Grafenauer, Matičetov, Kuret) have written many monumental works concerning folk literature and customs, although we shall not enumerate them. The employees of the Institute of Ethnomusicology which became a part of the Institute for Ethnology in 1972 (Vodušek, Kumer, Ramovš and others), have researched folk songs, music and dances. Their more important works are therefore included within the work of the Institute as well.

Vilko Novak, a honorary employee of the Institute, was the only one who worked on various theoretical problems in this field. Noone researched the history of our ethnography.

Vilko Novak and Sergej Vilfan, both honorary employees of the Institute, researched material culture only periodically. In 1971 the Institute acquired a permanent researcher for material culture, dr. Anton Cevc. He works on selected problems of Slovene material culture. In 1979 he was joined by dr. Angelos Baš.

Research of folk songs, music and dances within the Institute has been pursued since 1972 by the Section for Ethnomusicology. Before that time this had been an independent institute.

Present Work of the Institute

The work of the Institute will be presented according to different sections and within the research project entitled *National and Cultural Heritage of Slovene Nation* (Naravna in kulturna dediščina slovenskega naroda). This is program of all Institutes at the Scientific Research Center at the Slovene Academy of Sciences and Arts. The Institute for Ethnology takes a part in this project with a research entitled *The Research of Slovene Ethnographic Heritage*. It consists of the following sections:

1. Slovene Folk Literature (this project is headed by dr. Milko Matičetov)
2. Customs in Slovenia (headed by dr. Niko Kuret and Helena Ložar-Podlogar)
3. Selected Chapters from Slovene Folk Material Culture (headed by dr. Anton Cevc)
4. Folk Musical and Dance Culture in Slovenia (headed by dr. Valens Vodusek)

These tasks have been entrusted solely upon the Institute for Ethnology. It is understandable that the Institute wishes to expand its scope of work to – for instance – folk beliefs, a subject which is researched today only occasionally. As far the research of material culture is concerned, the Institute limited itself only to various „selected“ chapters in order not to infringe upon other institutions, for instance Ethnographic Museum or ethnological sections of different provincial museums.

With all its tasks and goals the Institute reaches the very roots of Slovene national existence and thus also substantiates its work. With the material collected it has already justified different expectations. Its goal is now to clearly and as universally as possible present all the elements of folk culture in Slovenia and their influence of one another as well as their roots in their environment. In preparation are a number of synthetic works about different kinds of folk creativity, especially since some of them (such as folk prose, riddles, proverbs and sayings) have not had a scientific presentation in our country. The Section for Folk Literature strives for this with its research programme on folk literature:

– I. Slovene folk literature. In preparation are different publications which have been missing up to now, for instance:

1. Slovene Fairy-Tales Index (according to international classificational system of Aarne-Thompson)
2. Slovene Tales
3. Scientific Collection of Slovene Folk Riddles and Proverbs
4. Publication of So Far Unpublished Prose Records of Old Collectors

–II. Customs in Slovenia

1. Life-Cycle Customs: this especially abundant collection of material has been studied in detail for several years. A part of the Pannonia territory has already been monographically treated and published. A manuscript on marriage customs in the Zilja valley is ready for publication. The future goal of this section is to finish the collecting of material on customs at birth and death. Two monographies on these subjects are being planned as well.
2. Calendar Customs: only a supplementation of the collected material (Kuret, Praznično leto Slovencev) is needed here. A special attention will be given to the formation of new customs and to changes and decay of the old ones. A book entitled *Masks of Slovene Provinces* is in preparation. Kuret also started the research of masks in urban environment.

–III. Selected Chapters From Folk Material Culture

Field research of different parts of material culture on the whole Slovene ethnic territory is one of the basic and permanent tasks. The search for changes after World War II especially accentuates this research. The ultimate goal are synthesized monographies of some aspects of material culture, the treatment of which is connected to simultaneous research of other elements of folk culture in Slovenia.

A long-term programme of this section is as follows:

1. Mountains in Slovenia – the Description of Life, Work and Traditions of Herdsmen. This is a team project, the objective of which is a monography about the life of herdsmen in the following Alpine regions: Tolminsko-Kobaridsko-Brdsko, Bohinj and Bled, Karawanken etc. The monography wants to present the situation in the past and today and also give a historical outline of this branch of economy.
2. The Description of Temporarily Settled Dwellings is a research project headed by Anton Cevc. Its emphasis is on the presentation of architectural elements and on the importance of the researched material from the viewpoint of cultural history.

Although the clothing culture in Slovenia has already been satisfactory treated, at least as far as peasants from the end of the 19th century are concerned, the section and especially dr. Angelos Baš will supplement this research. In the past Baš collected the available material for the 16th century and was interested in the way people clothed in all social classes – feudal lords, townspeople, bondsmen and workers. The clothing culture of late feudalism is the researched subject of dr. Baš now. The material he has been collecting will represent the foundation for the research of clothing culture in this period of time.

IV. Section for Ethnomusicology

In 1934, a Folklore Institute was founded in Ljubljana by Glasbena matica, a private musical association which then existed already for seventy years and was very active with its music school, its renowned choir of mixed voices, and, since 1918, with an own concert agency. The newly founded Institute was endowed with a small room, large enough for one man only, a chair, a writing desk, and a chest with some books and booklets with Slovene and other folk-songs. The man engaged for the work there was France Marolt, a self-made musician and the acclaimed conductor of the male-choir of University students, well known for his choral arrangements and interpretations of Slovene folk-songs. From this tiny grain of seed sprang up in the following years two shorter studies by Marolt on some specific folk-rites with songs and dances from two different Slovene regions. One of Marolt's real merits was from the very beginning the inclusion of folk-dances in the study of folk-lore. His later papers, however, were often marred by altering song-texts and tunes of other sources and presenting them as his own authentic records. In 1940, the tiny one-man's institute was taken over, under another name, by the regional administration and remained so during the troubled war years. In 1945, it appeared like new-born as Glasbeno-narodopisni institut (Institute of Ethnomusicology), strengthened by three more collaborators, one of them for folk-dance, and another for song-texts research. At first, this Institute was attached to the Academy of Music for a few years, then self-governing until 1972 when it became incorporated as the Section for Ethnomusicology in the Inštitut za slovensko narodopisje (Institute of Slovene Ethnology) of the Slovene Academy of Sciences and Arts.

After Marolt's death in 1951 and the appointment of a new director two things seemed as most important for a systematic scholarly research. First, there was started a detailed classification of all the already recorded Slovene folk-songs with tunes, the overwhelming majority of which still remained unpublished (some 12.000 only from the great collecting action 1906–1914); the results were ordered in six main-catalogues (by genre and subject of the song-text, first line of the text, first melodic line, verse-structure, region and village the record stems from, numbers given to

song-records for identification). In the same time systematic field-work was started, from 1955 on intensified by the help of the first transportable tape-recorders and extended to all the Slovene ethnic territory, including the Slovene minorities in Italy, Hungary, and Austria. This work is still continuing every year and has brought till now a very rich harvest of some 22.000 musical items (songs and instrumental music) besides new insights, discoveries and the exactness made possible by tape-recording of music.

One of the principal aims of the Institute at all this work was to prepare the edition of a new corpus of Slovene folk-songs, this time with hundreds or thousands of tunes, with new variants of song-text types or even with new types, and to present so a more complete picture of Slovene folk-singing than was attainable by **Karl Štekelj** at the beginning of this century in his excellent corpus (in four volumes) of songs collected in the 19th century, but — to his own regret — with very few tunes. Till now two volumes of the new corpus **Slovenske ljudske pesmi** were published (1971, 1981), for the third volume the manuscript is almost finished and now work has already begun on two next in this series that will complete the first big part of the corpus with narrative songs.

Beside this project and the annual field-work much other research was done by the members of the section in the last decades and the results published in many learned articles, papers or books. So are by **Dr. Zmaga Kumer** treatises on some ballads, a detailed Slovene-German Type-index of Slovene narrative songs, a monograph on folk-music amid the people of a large valley in southern Slovenia, an anthology of Slovene folk-songs with tunes,* a book on Slovene folk-instruments and musicians, and such a study for the **Handbuch der europäischen Volksmusikinstrumente** (in print). By **Julijan Strajnar**, a practical violinist too, are some papers on instrumental music, especially on the rather ancient dance-music in the valley of Resia (in Italy). By **Mirko Ramovš**, a specialist in ethnochoreology, are learned articles on some dance-types, and recently a book on the main traditional dance-types on the Slovene ethnic territory*. **Marko Terseglav**, magister in slavistic studies, is very active too; he wrote many articles on different topics, mostly on problems of oral literature. **Dr. Valens Vodusek**, Head of this section (former Director of the above mentioned Institute), began with treatises on songs with specific metrical verse-structures and the correlation between them and the corresponding tunes. His later research was on different tonal strata in the Slovene folk-music.

Marko TERSEGLAV
and Valens VODUSEK

* = book with a longer summary in English

NEW BOOKS

MOJCA RAVNIK, *Galjevica (The Way of Life of Slovenes in the 20th Century. Monographies.)*. Partizanska knjiga, Ljubljana 1981 (published in 1982). A publication of Znanstveni inštitut Filozofske fakultete, Ljubljana. Published by Partizanska knjiga, Ljubljana 1981. 260 pages, appendix with illustrations, in paper cover.

Slovene ethnology is enriched by a very interesting book on urban ethnology, the topic which has been so far dealt with in a more moderate way than it should deserve. The book was written by Mojca Ravnik who holds an M. A. in ethnology and is an instructor at the Department of Ethnology at the Faculty of Arts in Ljubljana. The present publication is the first of the future series of monographies of selected localities, settlements and social communities which are characteristic for the way of life on Slovene ethnic territory in this century.

The book has comprised a research of a Ljubljana suburban working-class settlement Galjevica which developed during the time of the housing shortage between World War I and II. The research follows cultural changes in the life of the Galjevica inhabitants from the beginning up to the present time.

The opening chapter presents economical, social and political extensions of a housing shortage crisis and thus the conditions from which this settlement originated as an emergency refuge for numerous working-class families. The outline within which the author follows cultural changes is the observation of individual households, families, relatives and community. Her interpretation is supplemented by immediate statements of people living in the community. It should be mentioned that the combination of statistical data about households and families and the narrations of the people interviewed lead to the discovery of characteristic features of social life in a working-class suburb in the past and today. It is significant that the basis for cohabitation used to be mainly the solidarity among people who shared the same

problems such as the search for work and for a place to live. Later on various social and economical changes altered this and solidarity included only the immediate family (small family). Sometimes the closeness shared by the inhabitants of Galjevica lightened bad housing conditions and made them seem more insignificant. Social life in which all the inhabitants could take an active part was more developed then. Later, when families started to close within themselves, we can observe that the material aspects of life became more important.

Throughout this whole time the inhabitants of Galjevica strongly identified themselves with the settlement. But their immediate surroundings was – and still is – different. The edge of a shack settlement has always been a conjunction and a boarder of two different worlds gravitating apart and not towards each other. The settlement was considered to be "something worse" for its immediate as well as further surroundings. The reason for this was not only the fact that temporarily settled strangers lived here, but mainly various characteristic features in their domestic life which also included distant relatives and coincidental acquaintances. These deviations from a normalized way of life challenged the disapproval of others.

Mojca Ravnik established that in the past a significant feature of the settlement were immediate relations between the inhabitants who were socially equal, bound together and solidary. After World War II the features which made Galjevica an ideal autonomous housing settlement, disappeared one by one. Galjevica did not adapt to new circumstances. Today it is neglected urbanistically and also regarding its social services. The intensive interpersonal unity is disintegrating, people today are either lonely or closed within their immediate families. Family and kinship relations still present the sole channel through which the inhabitants of Galjevica demonstrate kindness, love and self-sacrifice. This is the sole outline which assures them warmth and security.

It became evident that these same statements hold true for both the family and the community as a whole and that the members of those families which are more open towards the outside world are also closer to their families than those who shut themselves within their families. Thus the closeness at home does not ensure a successful internal functioning.

The author further ascertained that the development of social relations in Galjevica transforms life which is open towards community and domestic life and closed among four walls. Parallel to this development the scene of domestic and social life is becoming more and more separated from nature. As far as material culture is concerned, for example, this is most clearly evident in nutrition.

The span of needs which the inhabitants of Galjevica can satisfy within the settlement is contracting. All areas of life ranging from architecture, interior decorating, nutrition and clothing to visits of different cultural events are marked by needs which can only be satisfied through money. In this very respect Galjevica preserved a distinctive defensive character – it namely aspires to a bourgeois prosperity to which it is close, but has not acquired it yet.

All characteristic features of life in Galjevica are presented through life situations of individual people who themselves felt all of the cultural changes. Mojca Ravnik treats them within the outline of family communities which have a similar age structure. The author namely ascertained that in his communication with the surroundings an individual is defined best by the openness of his family towards the outside world and its internal generational structure.

Material, social and spiritual culture of the Galjevica inhabitants, their values, moral norms, relationship between the settlement and Church, between Galjevica and the city, etc., are described in detail in the following chapters:

Housing Conditions in Ljubljana After World War I Until the Origin of Galjevica, Galjevica Until World War II (settlement, buildings and apartments, family communities and kinship relations, family life), Galjevica After World War II (settlement, buildings and apartments, family communities, family life, social changes, social life) and Conclusion. Individual chapters are divided into subchapters. Numerous indexes illustrate numerical conditions, family and age structures etc. Lucidity and directness are attained through vivid statements of the Galjevica inhabitants. In order to achieve a better lucidity these statements are rimmed with special frames.

Finally it should be mentioned that in 1976 Naško Križnar made a half an hour-long color sound film named Galjevica (Mojca Ravnik started her research as early as 1974!); few research projects have been this fortunate. The film is an excellent supplement to the book because it presents the life style of Galjevica in a very original manner.

Together with the book a special poster was published in order to notify the public.

Damjan OVSEC

A LETTER FROM LONDON

Could I say something about the bulletin? I may not be in the position to make comments on it since I cannot read Slovene, but I feel rather obliged to say about the English summary. Although the Royal Anthropological Institute receives the bulletin regularly, I'm afraid there must be very few reading or coming across it and I'm surely one of these exceptional readers. Let me be honest about it and I do hope you won't mind. I hope these comments will help for future publications...

... Apart from the fact that reading Slovene is beyond my own capacity, it is very frustrating to read the summary in English. It is feeble and does not have any stimulating theoretical/analytical suggestions.

I'm not particularly interested in reading what Slovene ethnologists have been doing or repetitive suggestions on cooperation between ethnology and other sciences (there are matters of course), but I would like to read what Slovene ethnologists actually work and think and in what way they analyze their own ethnographic materials. I therefore wonder why the editors did not provide a good brief translation of Slavko Kremenšek's "Način življenja – etnološka kategorija z gospodarskim in političnim pomenom." This sort of summary is what I want to read and the same must be true for the other readers in the English – speaking world, I believe.

May I perhaps suggest a good example of the English summary? „Sociologija – časopis za sociologiju, socialnu psihologiju i socialnu antropologiju“ is in fact far better in providing summaries of their articles in English.

Well, I might have been too critical about your bulletins, but I want to help to make them more worthwhile even though I sound so arrogant.

Koko CLARK, LONDON

(Nadaljevanje z 42. strani)

V. Luštek: Minimalen!

R. Pavše: Učenci so bili za take raziskave navdušeni.

Etnološka preučevanja pri rednem pouku ali v krožkih so za naše razmere nekaj specifičnega. Kakšne so posebnosti takega šolskega etnološkega dela v primerjavi z drugimi etnološkimi raziskavami? Ali na kratko: kaj šola sploh lahko stori za dvig „etnološke zavesti“ pri učencih? In katere stvari to delo ovirajo?

J. Dolenc: Naše etnološko delo je bilo doslej v glavnem zbiranje, raziskovanje pa le v okviru gibanja Znanost mladini, kjer smo doslej obdelali temi: Običaji v Tolminskem Lomu in Znamenja na Tolminskem. Avtorica prve razprave se je tudi usmerila v študij etnologije. V primerjavi z drugimi etnološkimi raziskavami so raziskave učencev v lokalnem okviru zelo bogate, čeprav na nižjem strokovnem nivoju.

V. Luštek: Najprej bi bilo treba učitelje nekaterih predmetov (zgodovina, zemljepis, slovenščina, glasba) seznaniti s predmetom in njegovo problematiko in jim dopovedati, da ima etnologija pomembno mesto tudi pri vzgoji nacionalne zavesti, ker gre za kulturno dediščino naroda.

Delo pa ovirajo prenatrpani učni načrti, mnoge izvenšolske dejavnosti, pomanjkanje ustreznega kadra in morada časa.

R. Pavše: V šoli lahko navdušuje učenca za etnološko delo samo ljubitelj ali strokovnjak iz tega področja. Otroško delo ni za raziskave popolnoma zanesljivo. Šola pa bi lahko veliko storila za dvig etnološke zavesti. Pri kmečkih otrocih iz spoštovanja do tradicije (tudi iz ponosa) pri meščanskih otrocih pa iz želje za drugačnostjo vsakdanjega življenja. To delo pa ovira prevelika natrpanost šolskih programov in pomanjkanje strokovnjakov na šolah.

Kakšen pomen daje šola (šolska zakonodaja) etnološkim raziskavam in ohranjanju kulturne dediščine?

J. Dolenc: Šolska zakonodaja daje na stopnji srednje šole etnološkim raziskavam premalo pomena, na stopnji osnovne šole je zaradi domoznansva (Naš kraj včeraj ... itd.) dosti boljše.

V. Luštek: V samoupravnih aktih ni omenjena etnološka dejavnost.

R. Pavše: Šolska zakonodaja ne upošteva etnologije.

Si lahko predstavljate šolo kot izvir in sredstvo etnoloških raziskav? To naj bi šola tudi bila. Če ni, zakaj ni? Je celotno delo res prepuščeno le zagretosti in iznajdljivosti posameznih učiteljev?

J. Dolenc: Šola je lahko sredstvo in izvir etnoloških raziskav. V letošnjem šolskem letu smo z učenci usmerjenega izobraževanja gostinske smeri pričeli z raziskavo ljudske prehrane v severnoprimorski regiji. Raziskavo bomo prijavili občinski raziskovalni skupnosti in jo bomo poglobili z mnenji gostinskih strokovnjakov. Ker se naša občina vedno bolj turistično razvija, bo iz teh raziskav lahko nastal priročnik ljudskih jedi za domače gostince, za kmečki turizem itd. Pobudo za to delo sem pa res dal sam in ne šola kot taka.

V. Luštek: Ne razumem vprašanja.

R. Pavše: Šola si predstavljam kot vir in sredstvo etnoloških raziskav, a to ni. Vzrok je v tem, da se etnologi doslej niso organizirali v tej smeri.

Kaj bi se po vašem mnenju dalo narediti, če šola, učni načrti in učbeniki ne upoštevajo etnološke problematike in če se šola (na široko) pomena teh raziskav ne zaveda? Ali se jih?

J. Dolenc: Šola ima danes zaradi neprestanih reform toliko nalog in problemov, da na etnologijo vedno pozabljamo, čeprav je etnologija pravzaprav način našega življenja, torej nekaj univerzalnega. Treba si bo prej ali slej vzeti čas zanjo in jo vedno bolj vključevati v šolske

dejavnosti. Sicer pa je pri nas šolsko vodstvo (posebno predstojnik Danilo Zega kot etnolog-zgodovinar) zelo naklonjen etnologiji, prav tako se je nedavno zanjo močno zavzela mladinska organizacija.

V. Luštek: Učni načrt za slovenski jezik delno upošteva etnološko problematiko. Vse je odvisno od posameznega učitelja in njegove zavesti.

P. Pavše: Etnologi naj se dogovorijo z ljudmi, ki sestavljajo učne načrte, ki urejajo in usmerjajo mladinsko periodiko, pripravijo naj seminar za učitelje (enkrat za učitelje splošnega pouka, drugič za učitelje slovenščine, zgodovine itd.). Na strokovnih aktivih slovenščine, zgodovine ali zemljepisa večkrat manjka snovi in tem za predavanje. Ponudi naj se etnolog s svojo temo, izdelano mora imeti tudi metodiko. Poiskati je treba vodje aktivov na posameznih občinah in jim ponuditi predavanje.

Kako bi se dalo etnološko „osvestiti“ učence na vseh stopnjah? Je to v sedanjem trenutku mogoče?

J. Dolenc: Mislim, da je v sedanjem trenutku, podobno kot ekološki, mogoče oblikovati na vseh stopnjah šole tudi etnološki nazor.

V. Luštek: Kot sem že rekla, odvisno je od posameznika, njegove iznajdljivosti, prizadevnosti in zavesti. Oblikovanje etnološkega nazora je tesno povezano z nacionalno zavestjo.

R. Pavše: Tako kot sem prej povedala.

Kaj si obetate od sedanjega usmerjenega izobraževanja, od reformirane osnovne šole? Kaj bo ta reforma doprinesla k spoznavanju etnologije in k enakovredni obravnavi etnoloških problemov?

J. Dolenc: Sedanje usmerjeno izobraževanje je prenapeto in natrpano in zaenkrat malo obeta za spoznavanje etnologije.

V. Luštek: V okviru kulturnih in naravoslovnih dni so za spoznavanje etnologije večje možnosti (organizirani obiski razstav, terenske vaje, ekskurzije). Spodbude pa jaz osebno pričakujem tudi od katedre za etnologijo in sicer v obliki seminarjev in konkretnih predlogov.

R. Pavše: Ne poznam novih učnih načrtov, ker ne poučujem več.

Kot urednika Glasnika me zanima, če Glasnik dobiva tudi vaša šola. Kdo ga bere? Kaj Glasnik nudi učitelju, ki se zavzema za vključevanje etnologije v šolski pouk? Kaj lahko Glasnik pri tem še stori?

J. Dolenc: Glasnik SED šola dobiva, pa tudi trije učitelji smo naročniki. V njem je mnogo etnološko aktualnega, a žal precej neredno izhaja.

V. Luštek: Od 1. 1. 1981 šola ne dobiva več Glasnika, ker ga je odpovedala. Dobili smo letnik 1978, 1979, 1980. Brala sem ga samo jaz.

R. Pavše: Naša šola ni prejemale Glasnika. Učitelju pa bi nudil vzpodbude in snov.

M. T.

DRUŠTVENA OBVESTILA:

PRVI SKUPNI KONGRES JUGOSLOVANSKIH ETNOLOGOV IN FOLKLORISTOV (september 1983)

Na posvetovanju ZEDJ v Neumu (oktober 1981) je Slovensko etnološko društvo prevzelo organizacijo naslednjega sestanka, ki bo septembra 1983 v Sloveniji. Od oktobra 1981 je sedež predsedstva ZEDJ v Ljubljani. Slovensko etnološko društvo še pričakuje, da bo Zveza društev folkloristov Jugoslavije na 29. kongresu oktobra 1982 na Hvaru poverila organizacijo naslednjega folklorističnega kongresa (1983) Sloveniji. Zaradi sočasnosti kongresov obeh jugoslovanskih društev (katerih polnopravni član je SED) in zaradi želje po zblíženju in skupnem strokovnem delu je Slovensko etnološko društvo na rednem letnem občnem zboru 16. 12. 1981 sklenilo, da namesto dveh ločenih kongresov ZEDJ in ZDFJ v letu 1983 priredi skupni kongres obeh jugoslovanskih zvez. Zveza etnoloških društev Jugoslavije je na koordinacijski seji februarja 1982 v Beogradu že podprla slovenski predlog, kar pričakujemo, da bo storila tudi skupščina ZDFJ letošnje jesen na Hvaru. Da bi delo za pripravo kongresa čimbolj uspešno steklo in da bi bil tudi kongres sam čimbolj uspešen, je moral IO SED predložiti IO ZEDJ okvirni načrt kongresnih tem, čeprav dokončni predlog pričakuje še od skupščine ZDFJ. Predloge tem pa je IO SED moral predlagati zato, ker se 1. etnologi sestajajo le vsaki dve leti in je njihov organizacijski odbor že dvakrat zasedal (do sestanka IO ZEDJ, ki je bil v februarju, pa je SED moralo predložiti okvirni načrt za kongres) in 2., ker so bili 8. junija 1982 v vseh jugoslovanskih časopisih objavljeni razpisi Sveta za znanstveno delo v SFRJ za sofinanciranje znanstvenih sestankov v letu 1983. Natečaj, katerega se je udeležilo SED, že teče in bo zaključen pred kongresom folkloristov na Hvaru. Eden od natečajnih pogojev za sofinanciranje je tudi predložitev kongresnih tem. Slovensko etnološko društvo je na seji IO sprejelo dve izmed tem, ki jih je že 19. 4. 1980 v Tesliu predlagalo IO ZDFJ kot možne teme za kongres I. 1983 v Sloveniji. Teme smo pisмено predložili IO ZDFJ. Izbrane so tako, da pri njih lahko sodelujejo tako folkloristi kot etnologi. Kljub temu pa je SED menilo, da bo v program kongresa vneslo še predlog teme, ki jo bo izoblikovala skupščina ZDFJ poleg predlogov za delo v sekcijah, ki so že običajen način dela ZDFJ. Tako je SED izoblikovalo naslednji predlog za skupni kongres ZDFJ in ZEDJ I. 1983 v Sloveniji:

1. MESTO LJUBLJANA — etnološki in folkloristični problem.
2. TEŽNJE V RAZVOJU FOLKLORISTIČNE IN ETNOLOŠKE VEDE V JUGOSLAVIJI PO LETU 1945 (plenarna tema)
3. NARODNOSTNO VPRAŠANJE — etnološki in folkloristični problem (okrogla miza)
4. SVOBODNA TRIBUNA (to je le delovni naslov, saj bo v Tribuno vključena morebitna tema, ki jo bodo predlagali folkloristi)

Sami predlogi tem so večkrat premalo razumljivi ali pa se vanje lahko vključujejo referati, ki z naslovi posameznih tem nimajo prave zveze, zato je SED kot predlagalec sklenilo, da poleg predloga in razpisa tem, le-te tudi razloži, jim postavi določen okvir, da bi bilo vključevanje referatov v delo čim lažje in čim bolj kakovostno.

Predlog tez SED k predloženim točkam:

1. Mesto Ljubljana — etnološki in folkloristični problem: Namesto običajne predstavitve kraja posvetovanja

naj bi bil na kongresu govor o dosedanjih izkušnjah pri etnoloških in folklorističnih preučevanjih Ljubljane. Prikazani bodo rezultati tega dela, opozorili bi na metodične in metodološke probleme, ki so se pokazali pri preučevanju Ljubljane, nakazane pa bodo tudi smernice za bodoče delo. Ob odprtih vprašanjih, ki bodo izpostavljena posebej, bo še zlasti zaželjena razprava o izkušnjah te vrste pri preučevanju drugih mestnih območij v Jugoslaviji in zunaj nje. Zato pričakujemo, da se bodo razgovora na to temo udeležili vsi jugoslovanski folkloristi in etnologi, ki se ukvarjajo s problemi urbane kulture.

Če kongres ne bi bil v Ljubljani, lahko tema kljub temu ostane.

2. Težnje v razvoju etnološke in folkloristične vede v Jugoslaviji po letu 1945: Prispevki na to temo naj bi nas seznanili s temeljnimi tendencami v razvoju etnološke in folkloristične vede po posameznih jugoslovanskih republikah od l. 1945 do danes. Gre za kritično predstavitev in oceno razvoja etnologije in folkloristike v posameznih republikah in tudi za njihovo medsebojno primerjavo, npr. glede na dediščino preteklih usmeritev v strokah; za premike na teoretski ravni in njihovo razvidnost v preučevanju ljudske kulture in načina življenja (razmerje: teorija/praksa...). — Raziskovanje posameznih področij ljudske kulture (izpostavljanje/ zapostavljene teme, poudarki, vrzeli). — Težnja po čim zgovornejšem in temeljitem prikazu in pojasnjevanju predmeta etnologije in folkloristike v povojnem obdobju, metodična izhodišča in načini posredovanja rezultatov, povezovanje z drugimi vedami, aktualnost in uporabnost dediščine. — Zgovorna in nujna bi bila zaradi tega analiza nekaterih povojnih etnoloških in folklorističnih publikacij (Zbornik kongresov jugoslovanskih folkloristov, Etnološki pregled itd.) posebej pa še analiza člankov po posameznih folklorističnih in etnoloških problemih, kakor se kažejo v teh publikacijah.

Pot do omenjenih prispevkov je lahko seveda različna, vendar se nam zdi iniciativa Hrvaškega etnološkega društva, da bi v okviru republiških strokovnih društev pripravili razprave o tej problematiki po posameznih republikah že prej, zanimiva in koristna. Tako razpravo o razvoju slovenske etnološke in folkloristične misli po osvoboditvi namerava organizirati pred kongresom tudi slovensko etnološko društvo. Na podlagi tovrstnih razprav bi bili lahko prispevki za kongres v večji meri odsev pogledov širšega kroga strokovnih sodelavcev po posameznih republikah ne glede na to, da bo število avtorjev elaboratov v njihovi končni obliki moralo biti na kongresu omejeno (12–14 referatov). Predhodne razprave bi tudi pojasnile vrsto odprtih vprašanj, ki se nanašajo na posebnosti v okviru posameznih republik in bi tako na kongresu ne zgubljali časa z razčiščevanjem različnih pogledov na probleme republiškega značaja. Tako bi ob bolj ali manj izčiščenih stališčih po posameznih republikah in ob upoštevanju notranjih razlik lahko na kongresu spregovorili o splošnih težnjah v razvoju etnologije in folkloristike v Jugoslaviji po letu 1945, o zakonitostih tega razvoja in o smernicah (ki jih pogojuje dosednji razvoj) za delo v bodoče. Kritično analizo dosedanje poti bo omogočil še zlasti primerjalni pristop, ki bo temeljil na opravljenih pregledih po posameznih republikah. Pričakujemo, da se bo razprava na kongresu nanašala še zlasti na vprašanja, v kolikšni meri so nove družbene spremembe po osvoboditvi povzročile tudi spremembe v pogledih na poglobitve naloge obeh ved. Zanimalo nas bo, v kolikšni meri je bilo etnološko in folkloristično strokovno delo v stiku s temeljnimi problemi družbenega razvoja v Jugoslaviji, kaj je etnologe in folkloriste pri tem spodbujalo in kaj morebiti oviralo. Z analizo dela obeh strok bi prišli tudi do vprašanja o relativni samostojnosti razvoja omenjenih ved v tem procesu, spregovoriti bi kazalo o nacionalnih posebnostih

in o odnosu do razvojnih tokov etnologije in folkloristike v svetu. Skratka, na podlagi temeljite analize prehojene poti v zadnjih štiridesetih letih (z notranjo „inventuro“ obeh strok) bi si lahko odgovorili na vprašanje, kje smo in kam nas vodi pot našega dosedanjega strokovnega prizadevanja. Tako „inventuro“ v folkloristiki je predlagala že skupščina jugoslovanskih folkloristov v Kragujevcu.

3. Narodnostno vprašanje — etnološki in folkloristični prolegom: Razprava naj bi pokazala, katera vprašanja so izrazito etnološkega ali folklorističnega značaja, ko je govor o narodu ali etnosu. Gre pa še za opredelitev pojmov „etnično“ in „nacionalno“ iz etnološkega in folklorističnega zornega kota in o teoretičnem razmišljanju o obeh kategorijah kot temeljnih opredelitvah etnološke in folkloristične znanosti, o opredelitvah obeh kategorij kot motivu, predmetu ali kot cilju etnoloških in folklorističnih raziskav. Razprava pa naj bi še ugotovila, kaj je bilo iz etnološkega in folklorističnega vidika doslej storjeno v zvezi s to temo in opozorila na vprašanja, ki so ostala v preteklosti zunaj našega zanimanja. Ocenila naj bi dosedanje etnološke in folkloristične angažma pri preučevanju narodnostnega vprašanja in pojavov etničnega značaja in začrtala poglobitve naloge za delo v bodoče.

Poleg nekoliko teoretičnih iskanj in opredelitev pa naj bi v tej razpravi našle svoje mesto empirične raziskave, ki bi bile izpeljane posebej za to priliko in ki naj osvetlijo strokovno utemeljenost in družbeno zgodovinsko pogojenost kategorij (narod—etnos/ etnično—nacionalno).

4. Svobodna tribuna: To točko oziroma kongresno temo bo moč izoblikovati šele po skupščini ZDFJ na Hvaru. Kljub temu pa SED daje nekaj konkretnih predlogov: 1. Folkloristične in etnološke raziskave NOB (tematika, metodologija, rezultati itd.) in 2. Erotika v ljudski ustvarjalnosti itd.

Menimo, da so naslovi dovolj privlačni tako za folkloriste kot za etnologe. Prepričani pa smo, da bi bilo delo kongresa uspešnejše, če bi vse naše moči strnili okrog druge — plenarne teme (Težnje...), kjer imamo folkloristi in etnologi dovolj povedati. Tako se delo ne bi razdrobilo in razvodenelo v nešteti referatih in ponavljajočih opisih, posebej, ker prva predlagana tema Svobodne tribune (o NOB) prav tako lahko sodi v sklop plenarne teme o težnjah v folkloristiki in etnologiji po I. 1945. Snov, obliko in način dela pa bo dokončno lahko oblikovala in potrdila šele skupščina jugoslovanskih folkloristov.

Roki prijav, udeležba, predlagani način dela itd. za 1. kongres jugoslovanskih etnologov in folkloristov

1.) Prvo točko kongresa (Ljubljana) pripravi organizator (SED), ki bo povabil tudi glavne referente. Vsi jugoslovanski folkloristi in etnologi pa so vabljeni, da s koreferati in diskusijskimi prispevki iz svojih okolij dopolnijo in obogatijo iskanja in rezultate etnološko-folklorističnega preučevanja mest. Posebnega roka za oddajo referatov ali koreferatov za to točko ni. Prispevke prinesite s seboj na kongres.

2.) Že iz razlage k drugi temi (Težnje v razvoju etnološke in folkloristične vede v Jugoslaviji po letu 1945) je bilo razvidno, naj bi tu sodelovalo 12–14 glavnih referentov, po dva iz vsakega republiškega ali pokrajinskega društva (en folklorist in en etnolog). SED želi in predlaga, naj posamezna republiška etnološka in folkloristična društva izberejo svoje referente in jih prijavijo organizatorju najkasneje do konca leta 1982. SED pričakuje referate (12–14) najkasneje do 1. aprila 1983. Organizator bo glavne referate natisnil do poletja 1983 in jih bo kot kongresno gradivo razposlal vsem republiškim in pokrajinskim etnološkim in folklorističnim društvom. Vsi etnologi in folkloristi se bodo na podlagi objavljenega gradiva lahko vključili neposredno v

razgovor na kongresu z ustnimi prispevki (do 5 minut) ali s kratkimi, napisanimi koreferati (do 10 minut). Razen za referente, ki naj bi jih izbrala republiška društva in bodo prispevke poslali do 1. aprila 1983, za vse druge razpravljalce ni rokov za oddajo prispevkov. Predlagamo, naj bi morebitni koreferenti, oz. tisti, ki bodo sodelovali s pisnimi prispevki, le-te poslali organizatorju najkasneje do 7 dni pred kongresom, da bo lahko organizator pripravil diskusijo po posameznih problemskih sklopih in s tem vsem omogočil povezano in plodno delo. Poleg glavnih referatov, ki bodo razmnoženi pred kongresom, bodo ostali pisni prispevki (do 3 tipkane strani) izšli v zborniku po kongresu ali pa v obliki in na način, za katere se bomo dogovorili na kongresu samem.

3.) Za okroglo mizo — Narodnostno vprašanje — bo SED povabilo nekaj referentov, ki naj bi dali iztočnice za razgovor o tej problematiki. Vsi folkloristi in etnologi so vabljeni k sodelovanju. Oblika sodelovanja: diskusija (pripombe, predlogi, lastna opažanja in dognanja itd.)

4.) O končni obliki in načinu dela pri tej točki bo dogovorjeno na skupščini jugoslovanskih folkloristov. Kljub temu pa SED predlaga, če se skupščina ne bi strinjala z že predlaganimi tremi točkami, da svojo temo izpelje na podoben način, kot je predlagan za drugo (plenarno) točko zasedanja.

SED bo skupščini ZDFJ predlagalo, da bi kongres posvetili 40-letnici ustanovitve AVNOJ. Organizator je na to mislil že pri oblikovanju kongresnih tem, saj 2. in 3. točka predlaganih tem in predlog 4. točke vključujejo pomemben jubilej v delovno obeležje kongresa z razgrnitvijo etnološkega in folklorističnega dela v novi Jugoslaviji in s strokovno osvetlitvijo narodnostnega vprašanja v luči folklorističnih in etnoloških raziskav ter z morebitno dodano temo o etnoloških in folklorističnih raziskavah NOB.

To številko Glasnika, v kateri so objavljeni predlogi kongresnih tem in teze, bo uredništvo poslalo vsem republiškim etnološkim in folklorističnim društvom s prošnjo, da s predlogi in tezami seznanijo vse svoje člane.

Slovensko etnološko društvo

KNJIŽNA POROČILA

Josip Dravec, Glasbena folklor
Prlekije, SAZU, Ljubljana,
1981, not. prim., angl. povze-
tek, str. 525

Šaljivost in trpkost, dramatična pripoved in vsakdanja obrednost, življenje v spreminjanju in tradiciji, so zibel prleške ljudske pesmi, ki polagoma izgublja svojo življenjsko moč in številčnost v tekmi s časom in tehnično preobrazbo vasi. Pričujoča knjiga je svojstven dokument časa in kulture, ljudske pesmi in napevov večinskega kmetstva prleške zemlje v letih 1962 – 1968, ko je Josip Dravec beležil in snemal peto pesem. Je svojstven monografski poskus beležnja ljudske pesmi. Zgodovina zapisovanja in zanimanja za prleško pesem se sicer prične že v tretjem desetletju 19. stoletja z Leopoldom Volkmerjem in kasneje s Petrom Danjkom, Stankom Vrazom, Franom Kuhačem, češkim muzikologom Ludvikom Kubo ter Karlom Štrekljem in njegovimi dopisovalci. Prlekija se lahko pohvali s 2435 zapisi ljudskih pesmi, kar 2000 jih ima zapisano melodijo, s čemer se lahko ponaša le redka slovenska pokrajina, saj je prve zapisovalce zanimalo predvsem besedilo pesmi, melodij pa največkrat niso beležili tudi zaradi pomanjkljivega glasbenega znanja. Josip Dravec je prispeval k temu bogatstvu 750 zapisov, v knjigo pa je strnil 570 pesmi z napevi, ki jih je SAZU dokončno sprejela februarja 1978, natisnila pa pozimi 1981. Publikacija je opremljena s poljudnim, opisnim, razlagalnim in strokovnim uvodnikom hkrati ter s številnimi razpredelnici, opombami in razlagalnicami.

Glasbeno-monografski poskus beleženja ljudske pesmi so pri nas sila redki in zatorej še brez recepta. Pred 24. leti je izšlo Dravčevo obširno delo „Glasbena folklor Prekmurja“ (SAZU) s pravitako prizadevno opremo. Obe deli sta podobno zastavljeni, svojstveni po tematiki in obdelavi, ki začuda nista našli posnemalce. Izjemno je le delo Zmage Kumer „Ljudska glasba med rešetarji in lončarji v Ribniški dolini“ (Maribor 1968, založba Obzorje). To so trije poskusi z bolj ali manj obširno obsemsko dokumentacijo, narodopisno ali etnomuzikološko orientacijo s katero je slednja najbogatejša, sledi pa ji Glasbena folklor Prlekije.

Dravčeva razdelitev gradiva je svojstvena. Besedila je razvrstil od domoljubnih, delovnih, pivskih, ženitovanijskih, vojaških, pesmi, ki se vežejo na naravo, ljubezenskih pesmi, pripovednih, mrliških in obrednih do otroških. Napeve je razvrstil po ritmičnih tipih, za katere je kot podlaga vzeta metrična struktura teksta prve melodične vrstice. Tako mu je uspelo obdržati skupaj pesemske inačice, ki bi zaradi neenakih ritmičnih kvantitet morale biti ločene. Pesmi enake vsebine in s podobnimi napevi, pa se v ritmu znatno razlikujejo, so postavljene na različna mesta.

Tudi Dravec se še ni mogel izogniti iskanju „pristnega“ in „čistega“ prleškega. Zato je pesmi z ozirom na stil poskušal razdeliti na več tipov: na pesmi, ki so zložene v prleškem narečju, napeve pa označujejo karakteristike panonskega glasbenega stila, na pesmi, ki naj bi nastale na prleškem območju in neglede na druge stilne značilnosti, pesmi, v katerih se meša narečje in knjižni jezik in končno vse ostale, ki naj bi imele lastnosti „prave ljudske pesmi“. Dravec omenja tudi umetno pesem, ki jo Prleki pojo in si jo zapisujejo v rokopisne pesmarice, pa žal o njej ne vzemo ničesar. Že tovrstna razdelitev prleškega pesnikovanja je nenavadna in morda celo krivična, saj naj bi ji pečat ljudskosti dala raba in funkcija, o slednji, umetni, ki pravitako vsrkava „ljudskost“, vsakdanjost, rabnost, nikdar ne vzemo kaj več. Tako „ljudska“ in t. i. „umetna“ pesem pa doživljata nenehno preoblikovanje,

siromašenje in bogatenje, stapljanje in ločevanje ne samo v Prlekiji temveč tudi drugod na Slovenskem. Le kakšen je ta proces in kakšno podobo pušča?

Primerjanje izsledkov glasbeno-monografskih raziskav bi nam pokazalo podobnosti in različnosti izraza v mozaiku duhovne, socialne in materialne kulture ter nam pomagalo razumeti skozi glasbena očala način življenja Slovencev. Kakšna je pravzaprav ljudska glasba in pesem Prlekije in v čem se razlikuje od glasbe sosedov? Trpka je in šaljiva hkrati. Presenetljivo veliko število zabeleženih pesmi je šaljive vsebine; od 570 kar 141. Je preproste melodije in harmonije (pa naj nas to ne zavede, da je takšna tudi ljudska glasba drugih slovenskih pokrajin). Morda je prav ta izrazna preprostost prleška odlika, sicer najbližja melodiki sosednjega Prekmurja, Štajerske, Hrvaškega Zagorja in podravskega področja. Šaljivim pesmim številčno sledi ljubezenske, pripovedne, vinske pesmi in zdravice. Ženske jih pojo praviloma dvo-glasno kjer vodi prvi glas, moški pa jih pojo skoraj vselej tro-glasno z vodilnim napevom v sredini. Za ženske glasove uporabljajo v severovzhodnem delu Prlekije stare nazive, ki jih je moč v sorodnih oblikah najti tudi drugod na Slovenskem. Prvi glas imenujejo „na mlado“, drugi glas pa „na staro“, „na tanko“ in „na tovrsto“ pravijo v Reziji in „na tenko“ in „na debelo“ v Istri. Navadno povsod po Slovenskem začne pesem vodilni glas, drugi glasovi pa mu sledijo. V Prlekiji pevci pri petju dvoglasnih pesmi začno vsi hkrati kar posebej označuje prleško petje. Napevi so v preprostih dvo in tro-dobnih taktih, pogosto z refrenom in v striktnem tempu, prevladuje tonaliteta dura, preprosta akordila in simetrična oblika napeva.

MIRA OMERZEL-TERLER

V zadnjem letu so izšle naslednje knjižne objave slovenskih etnologov:

Zmaga Kumer: **Od Dolan do Šmohorja**. Iz življenja Ziljanov po pripovedovanju domačinov. (Redna knjižna zbirka za leto 1981. Naši kraji 4.) Celje, Mohorjeva družba 1981. 142 str. II.

Niko Kuret: **Duhovna drama**. (Literarni leksikon. Študije. Trinajsti zvezek.) Ljubljana, Državna založba Slovenije 1981. 112 str.

Milko Matičetov: **Resia. Bibliografija ragonata (1927–1979)**. Udine, Editrice Graphik Studio 1981. 39 str.

Josip Dravec: **Glasbena folklor Prlekije**. (Dela 36. II. razred za filološke in literarne vede.) Ljubljana, Slovenska akademija znanosti in umetnosti 1981. 525 str.

Niko Kuret: **Jaslice na Slovenskem**. Kulturnozgodovinski in narodopisni oris. Ljubljana, Družina 1981. 288 str. II. Zusammenfassung.

Mojca Ravnik: **Galjevica**. (Način življenja Slovencev v dvajsetem stoletju. Monografije.) Ljubljana, Partizanska knjiga – Znanstveni inštitut Filozofske fakultete 1982. 260 str. II.

Janez Bogataj: **Mlinarji in žagarji v dolini zgornje Krke**. (Iz dolenske zakladnice.) Novo mesto, DITC – Znanstveni inštitut Filozofske fakultete Ljubljana, Dolenjski muzej 1982. 191 str. II. Summary.

Naslove novih etnoloških del objavljamo z željo, da bi od sodelavcev in bralcev Glasnika dobili širše pretrase – ocene posameznih del.

INGRID SLAVEC

PREBRALI SMO...

V reviji *Most* (61/62, II. semester, Trst 1981, str. 13–31) objavlja Rajko Ložar iz ZDA razpravo—polemiko z naslovom k teoriji o Skandinavskem izvoru Slovencev, v kateri je večkrat omenjena tudi slovenska etnologija, oz. kaj je slovenska etnologija naredila, kdo so bili važnejši predstavniki stroke itd. Medtem, ko Ložar najde veliko dobrih besed za starejšo slovensko etnologijo, pa je do novejšje etnologije docela negativno opredeljen, jo odklanja in ji po svoje opredeljuje naloge. To med drugimi razberemo tudi iz opombe na strani 16, kjer pravi:

„Mimogrede omenjeno sta danes dve stvari, ki naj bi jih Slovenci, ki se zanimajo za etnogenezo našega naroda in za etnologijo storili: 1. se naučili vsega Etnologa na pamet in 2. tisti številni etnografi v domovini, ki pravzaprav ne vedo kaj početi, naj bi organizirali sistematično znanstveno ekskurzijo ali potujoči simpozij v Zakarpatje ter na novo, s sredstvi 20. stoletja, dognali vse o potu naših prednikov v našo domovino: geološko, botanično, zoološko, klimatično, itinerer — kje so pravzaprav ali obšli ali prešli preko Karpatov, v kakih prahistoričnih kulturah so bili Slovenci začasni stanovalci, od kje so jemali besede za svoje razširjeno besedišče, kar se vse še danes da ugotoviti na podlagi natančnejšega študija govorov v tistih krajih in podobno. Ako bodo to storili, jim ne bo treba študirati kanalov in cest, asanacijskih naprav v slovenskih občinah, revščine bivališč in tudi ne takih reči, ki spadajo pod poglavje „Human Relations“ kot je na primer naslednji izrek neke matere svoji hčeri: „Olgica, zdaj pa le glej, s kom boš govorila, ko imamo novo spalnico.“ Take stvari naj prepuste slavnima ameriškima kolumnistkama Ann Landers in Abigail van Buren, ki bosta to mojstrsko rešili, ker take človeške neumnosti niso zadeva etnologije, kakor bi hotel to dokazati neki prerok „nove etnologije“ v Ljubljani.“

Za mnenje k tej pripombi smo naprosili avtorico Olgice spalnice. Avtorica (ne Olgica), nam je poslala kratek odgovor:

Razumljivo je, da nekdo, ki živi daleč od doma, v družbeni, generacijski in strokovni osamljenosti, ne more razumeti tega, kar se dogaja doma. Razmišljanje o pradedovini in preziranje sodobnega domačega dogajanja, vse to je odziv na oddaljenost in osamljenost. Pri raziskovanju slovenskega izseljenstva smo isti pojav opazili pri različnih posameznikih, ki živijo v tujini in iščejo potrjevanje lastne identitete v čim bolj odmaknjeni preteklosti.

Življenje in delovanje v osamljenosti in oddaljenosti pa ni samo težavno, ampak je lahko tudi udobno, saj si lahko privoščimo znanstveno kompiliranje, ograjevanje in preziranje nove in stare domovine. Ob tem je zelo možno, da kolumnistke, bolj kot ozko strokovno zamaknjeni ljudje, vidijo znanstveno relevantne pojave in škoda je, da avtorici nista ustrežnejše citirani, saj bi bilo zanimivo, poznati njuno pisanje.

Human relations so namreč predmet etnologije, celo bolj kot vprašanja zbiralnega gospodarstva in etnogeneze, ki so jih in jih še bodo reševali predvsem zgodovinarji in arheologi s svojimi specialnimi znanji in seveda s sodelovanjem etnologov. Slovenci nismo prenehali biti predmet etnologije. Živijo v občinah, v bogatih in revnih bivališčih, hodijo in vozijo se po cestah, jedo kuhan kostanj in french fries, spet pijejo ječmenovo kavo in poznajo coca-colo itd.

Z veseljem bomo šli še v Zakarpatje, a ta ekskurzija bo morala počakati, ker je doma preveč dela. Tu si namreč ne moremo privoščiti sladokusne strokovne izbirlčnosti, neobjektivnosti in pisanja v slogu bulvarskega tiska (npr.:

„V primeru z Norvežani je naš človek prišel na pic-nic. Sele kasneje se je Norvežan povzpela na visoka mesta, ki so nosila krasne plače in je tudi tam vtisnil pečat svojega dela ameriški civilizaciji, medtem ko ga Slovenec ni“ ali spogledovanja z bralci v stilu „whatever is more appealing to your taste.“)

MOJCA RAVNIK

PISMO

PISMO IZ LONDONA

Del pisma Koko Clark objavljam v angleški prilogi, a ga zaradi zanimive vsebine predstavljamo tudi slovenskim bralcem:

„Smem povedati nekaj o Glasniku? Morda tega ne bi smela, ker ne znam slovensko, čutim pa se obvezano, da povem svoje mnenje o angleški prilogi. Čeprav je Kraljevi antropološki inštitut naročen na Glasnik, se bojim, da ga bere zelo malo ljudi, in jaz sem gotovo ena od teh izjem. Odkrita bom in upam, da mi ne boste tega zamerili. Upam tudi, da bodo moje pripombe pomagale pri urejanju bodočih števil.“

Ne glede na dejstvo, da ne znam slovenščine, sem ob prebiranju angleških prilog razočarana. So neizrazite in ne vsebujejo spodbudnih teoretično—analitičnih predlogov...

... Ne zanima me preveč, kaj so slovenski etnologi počeli prej, in ne zanimajo me ponavljajoči se predlogi za sodelovanje etnologije z drugimi vedami (čeprav so tu seveda tudi izjeme). Namesto tega bi rada izvedela, kaj slovenski etnologi počnejo in mislijo sedaj in na kakšen način analizirajo svoje etnološko gradivo. Zato me čudi, da uredniški odbor ni poskrbel za dober, zgoščen prevod članka Slavka Kremenška z naslovom „Način življenja — etnološka kategorija z gospodarskim in političnim pomenom.“ Brati bi želela take članke in menim, da to velja tudi za druge angleško govoreče bralce.

Smem mogoče navesti dober primer angleške priloge? Časopis „Sociologija — časopis za sociologijo, socialnu psihologijo i socialnu antropologijo“ ima veliko boljše angleške povzetke svojih člankov.

Morda sem bila preveč kritična do vašega Glasnika, a rada bi pomagala pri njegovih izboljšavah, pa čeprav moje pripombe včasih zvenijo zelo arogantno.“

KOKO CLARK, LONDON

Opomba uredništva: Arogantne in deloma osebne kritike iz pisma nismo objavili, z veseljem pa smo objavili konstruktivno kritiko, ki bo gotovo pomagala k izboljšanju angleške priloge in Glasnika v celoti. Veseli smo vsake konkretne pobude, tudi iz tujine, seveda pa bi bili še bolj veseli pripomb iz domačih logov.

PREJELI SMO...

Po naključju sem dobil v roke droben zvezek orumene-
lih listov popisanimi s skrbnim in lepim rokopisom v
bohoričici. Ohranjenih je 52 dobro čitljivih strani. Na
prvi strani je datum: Lublana tega 12. Prosenza 1827.
Vse kaže, da gre za prevod iz nemških „medicinskih“
knjižic. Gotovo bo bralce Glasnika zanimalo, kako se
kakšna bolezen „ušafa“ in kakšne „ercnije“ je treba
uporabljati. Za objavo sem črkopis prilagodil današnji
pisavi (v bohoričici bi bilo namreč nemogoče tiskati).

JULIJAN STRAJNAR

BUKVE

Za use potrebe tega gmajn ludstva. To nar lubši je,
velik imet; to nar imenitnejši je veliko vedit. Bolši je
modrost, koker premožejne; več je učenost, koker
bogastvu. Med usem je pa ta nar več sreča na zemli, to
lubu zdravje enga človeka.

Lublana tega 12. Prosenca 1827.

Tabla.

Za učit se po letih Bukvah. Ta perve ris kaže bolezen
na vode. Ta drug ris kaže use znajne te bolezen. Ta trek
Er(c)nije. To toku zamerkej skuz pergliho, postavem, ti
videš eno vodo, na kateri je veliko meherčkov; to pomen,
de ta člouk je pouhen vetrou; toku poglej pod to cifro na
vode; si to nešu, pod to najdeš koku je bolezen ušafana.
Pod to cifro . . . najdeš Ercnije.

Vodo probat, al bolezen na vod poznat, je ta nar več
kenšt na zemli; per tem se nuca ena čista inu strezna
glava, ena čista modrost, inu useh enajst darou svetiga
Duha.

Kateri prou to kenšt zlož, ta ima zadosti za ta inu guni
sveit, če le na dobro oberne. Zdej za na prej boš use
glahku vidu, inu najdu na to nar tajnši inu zastopniši vižo
popisanu, več, kot ti želiš, vender use potrebnu inu
nucnu.

Ta pervu je nar bel potreba, bolezen poznat; pred ni
mogoče ernovat; nar bolši je to zadet, bolezen enga
bounika na vod, kateri to kenšt dobro znaj kateri se pa
voče to kenšt naučit, more lete štuke znat:

Ta I. štek od vode.

Je na 6 Klasou istalen, to je en začetik za učit.

Ta I. Klas, kaj je voda, al scajne.

Ta II. Klas, koku tistu lovit,

Ta III. Klas, koku vodo gledat more,

Ta IV. Klas, Od Farbo te vode,

Ta V. Klas, od teh reči, kar se u vodi najde.

Ta VI. Klas, koku more vodo sodit.

I.

Ta voda tega človeka ni neč družga, koker ena ukep
izbrana voda od kervi, inu družih fajhnosti; ta začetik je
en votu viterh; kar člouk snej, ali popije, iz tega u
želodcu skuhane špiže potegnejo jetra to življenje nase,
inu zločijo u 4. žilah tega trupla.

1. Te žlahtne inu grenke ženfte zločijo jetra po žilah na
zadne u žouč.

2. Te teške inu grobe ženfte pošlejo po žilah inu uranah.

3. Kar je še bel vodenga gre skuz žile na ledice; te zločijo
vodo iz kervi, inu pošlejo na member, (to je na ta vud).

4. Kir je na tako vižo kri očistena, gre po usih žilah k
pomoč tega živlejna.

Dalej je treba merkat per spoznajnu te vode na 4. reči:
dobru jih zamerkaj:

1. Farbo te vode.

2. Te okulstave inu ušafanje te vode,

3. Kaj je noter zapopadenu.

4. U kolku talou se tista reč stala.

1. Ta farba te vode je le dvojne sorte, namreč bela inu
černa, te dve farbe ste na 18. talou zložene.

2. Te okulstave inu ušafanje imajo dve lastnost,
namreč čista inu gosta.

3. U vode se najde veliko use sorte reči.

4. Voda se na tri tale istala: 1. na dne, 2. na sred, 3. na
verh.

1. Ta spodni tal kaže bolezen u dne života pod reber,
2. na sred života, 3. ta zgorni tal kaže bolezen u glav.

II.

Koku se mora voda lovit.

1. Voda se more zjutraj prestreč u en lep pomit glaž.

2. Glaž postav na en krej, de na bo preveč merzlu, ne
preveč uvroče.

3. Voda se nasme preveč prelivat iz enga glaža u družga.

4. Vodo ne več u en glaž ulit, koker od enga barta, debjo
še mejn blo: de se farba na spremeni.

III.

Koku se more voda gledat. Od tega se mora na šest
štokou dobro ahtat:

1. More vodo u en čist okrogou glaž ulit.

2. Ta glaž more na svetlu postaviti.

3. Voda more stat to nar mejn po firkelca ure zmeram u
glažu.

4. Na to moreš dobro merkat, al se bo voda kej
spremenila: učasih je u začetku voda gosta, rata potlej
čista.

5. Spoznat starost enga človeka: zakaj enga otroka voda
je mlečne farbe; enga per 15. letih ne cel bela inu
gosta; enga odrašenga mladga človeka ermena čista;
enga starga čista, ket voda.

6. To je zdrava voda, kar bolezen zadene, najdeš za na
prej; to te bo nar pred golfalu, če bo bounik zvečer
tako rihto jedu, de bo žefran noter, tok bo voda
ermena, če bo vin zlo piu, bo voda erdeča; to je golfija
teh arcatou.

IV.

Kar farbo te vode zadene.

1. Černa ket tinta, 2. černa ket luh, 3. siva ket svinc.
To pomen en izžgan faiht u človeku. 4. bela ket voda, 5.
bela ket Sava, 6. bela ket merleč: to pomen en
popolnema hud želodec. 7. bleđa ket mesna župa, 8.
bleđa koker b kašo uprau: to pomen eno sredno bolezen.
9. Rumena, koker limone, 10. rumena koker jabolka: to
pomen dobro kri, pa popolnoma hladna. 11. rudeča
koker zlato, 12. rudeča koker vogen: to pomen popol-
noma pre vročo kri. 13. rudeča koker žefran, 14. rudeča
koker senčni žefran, 15. rudeča, koker plemen: Pomen
ferderbajne te nature. 16. Rudeča koker vin, 17. zelena
koker trava: To pomen dol jemajne te nature.

(se nadaljuje)

FILMSKI KOTIČEK

Nov slovenski
etnološki film

Posavski muzej iz Brežic se je lani priključil maloštevilnim slovenskim ustanovam, ki v svoji redni dejavnosti uporabljajo film kot observacijski in dokumentacijski pripomoček. Kustosinja Ivanka Počkar je septembra 1981 s pomočjo Bizeljanov rekonstruirala celoten postopek lupljenja in sušenja sliv – prišel na Bizeljskem. Izdelala je strokovna izhodišča za izdelavo dokumentarnega filma, ki ga je realiziral Goriški muzej iz Nove Gorice. Posneti so bili vsi bistveni postopki te rekonstrukcije, ki je že sama na sebi edinstven podvig v slovenski muzejski etnologiji. Poziv k rekonstrukciji lupljenja in sušenja sliv je naletel na živahno zanimanje med prebivalci, tako da skoraj lahko govorimo o oživitvi, ne o rekonstrukciji. Ta bizeljska dejavnost, ki so jo na štajersko zanesli Brici, je namreč „izumrla“ šele pred dvema desetletjema in so lani še vsi akterji pristnega slivarstva sami „igrali“ svoje vloge. Film je posnet na traku super 8 mm, s skromnimi sredstvi, ki pa so vendarle omogočila, da je slovenski etnološki film Bogatejši za nov filmski zapis, ki ne bo šel v arhiv ampak bo služil vsakodnevni muzejski praksi.

V trenutku, ko to pišemo, je film še v montaži. Tako lahko govorimo šele o načrtu, čeprav so vsi sestavni deli že pred nami. Film se bo poleg dokumentarnih slikovnih posnetkov posluževal tudi napisov, govorjenega komentarja, glasbe in, kjer bo potrebno, pristnih zvočnih atmosfer prikazanega dogajanja. Izdelovanje prišel je namreč niz tehnoloških postopkov in hkrati zanimiv družabni dogodek s petjem, zafrkavanjem, itd. Za vsako od teh sestavin dogajanja se lahko uporabi drugačen filmski pristop. Za prikaz tehnologije zadostuje nemi filmski zapis, za prikaz družabne ravni dogajanja je nujen zvočno slikovni zapis. Zaradi združevanja obeh filmsko dokumentarnih načinov bo film Posavskega muzeja, izdelovanje prišel, tudi zanimiv poskus dveh različnih medijskih pristopov.

NAŠKO KRIŽNAR

ŠTUDENTSKA RUBRIKA

Študij antropologije
na sydneyjski univerzi

V Sydneyju imajo študentje možnost študiranja na treh univerzah: University of New South Wales, University of Sydney in Macquarie University. Najstarejša med njimi je sydneyjska univerza, ustanovljena konec prejšnjega stoletja in ima edina oddelek za antropologijo. Na Univerzi Novega Južnega Welsa je v okviru sociologije mogoče študirati le socialno antropologijo, medtem ko imajo na univerzi Macquarie kulturološki oddelek. Etnologije v našem smislu torej v Avstraliji nimajo.

Študij antropologije traja 4 leta in je razdeljen na več področij: vsa leta poslušajo študentje predavanja iz socialne antropologije in svetovne prazgodovine. Socialna antropologija se deli na: antropologijo urbane družbe, antropologijo ljudstev brez držav, antropologijo ruralnih območij Zlatega trikotnika, antropologijo avstralskih aborigenov (prvotnih prebivalcev) in na lingvistiko. Predavanja iz antropologije urbane družbe so podobna naši etnologiji sodobnega mestnega življenja. Poglobljajo se v oblike socialne organizacije sodobne družbe, iz katerih skušajo potegniti antropološke zaključke.

Predmet antropologija ljudstev brez držav, ki ga predava predstojnik oddelka prof. P. Lawrence, vključuje antropologijo Papuancev iz Nove Gvineje in ljudstev Malezije. „Primitivna“ ljudstva, pravi prof. Lawrence, „preučujemo glede na: obliko in funkcijo. Če gledamo ljudstva glede na njihov izvor, sorodstvene linije, poroke itd., ugotovimo, da so to edino resnične organizirane oblike, ki so posledica njihovega ekonomskega razvoja. Posamezne funkcije pa lahko združujejo člane iste skupine ali več skupin. S tem se oblikujejo močne plemenske in medplemenske zveze.“ Prof. Lawrence je raziskovalec socialne organiziranosti, religije in epistemologije ljudstev Papue Nove Gvineje v njihovih začetnih fazah osamosvajanja izpod kolonialistov, to je v dobi, ko se je tradicionalna kultura že močno mešala z moderno civilizacijo.

Pri antropologiji ruralnih območij Zlatega trikotnika preučuje predvsem zakonske zveze kmetov. Iz teh sklepa na povezavo med regijami, iz katerih izhajajo posamezne družine.

Preučevanje avstralskih aborigenov se deli na dve področji: 1. tradicionalni način življenja domorodcev in njihovo vključevanje v današnjo avstralsko družbo, 2. Antropološke poteze aborigenov. O tem je prof. Lawrence dejal, da so „avstralski domorodci zaradi dolge izolacije od drugih civilizacij in njihovega gospodarstva, izoblikovali svojstveno kulturo, ki pa je danes že močno v razkroju. Iz raziskovanja življenja domorodcev lahko potegnemo marsikatero zaključke o vzrokih pojavov v današnjih družbah.“ Predmet vključuje tudi študij jezika domorodcev.

Poleg socialne antropologije je drugo največje področje svetovna prazgodovina, ki se deli na: Raziskovanje klime zadnjih pet milijonov let, raziskovanje bioloških osnov človeške kulture, na arheološka raziskovanja in na raziskovanje določil kulture (kot so npr. ogenj, hrana, umetnosti).

Študentje v posameznih letnikih poslušajo še: občo antropologijo (kjer prevladujejo teorije britanskih antropologov), antropologijo ostalih neavstralskih dežel, predavanja o svetovnih političnih in ekonomskih sistemih, o svetovnih religijah, o sociologiji emigrantov in nekaj psihologije.

Študentje opravljajo izpite na koncu šolskega leta (od decembra do marca) in sicer: iz socialne antropologije in svetovne zgodovine morajo na poljubno temo napisati dva seminarja (vsak mora imeti 1500 besed), znanje iz ostalih predmetov pa profesor preverja na ustnih izpiti. Za „Degre Paper“ študentje napišejo kratko raziskavo (2000 besed) na temo, ki si jo sami izberejo.

V času študija na University of Sydney se študentje zelo malo vključujejo v terenska raziskovanja. Vsak raziskovalni projekt sloni bolj ali manj na privatnih interesih in denarju. Za delno koordinacijo med posameznimi raziskovalnimi nalogami in za predstavitev letih javnosti, skrbi antropološko društvo sydneyjske univerze, katerega člani so lahko tudi študentje. Prav posebej zanje organizirajo filme s predavanji, pogovore o rezultatih najnovejših raziskav itd. Skupnih projektov študentov in profesorjev ter interdisciplinarnih študij na tem oddelku ne poznajo.

Še nekaj za tiste, ki se zanimajo za podiplomski študij antropologije v Avstraliji. Direktne izmenjave med Avstralijo in Jugoslavijo v naši stroki še ni, zato tudi avstralska vlada nima štipendij za financiranje takšnega študija.

Edina možnost zaenkrat je ta, da se naš študent z diplomo in priporočili redno vpiše na podiplomski študij antropologije na University of Sydney. V ta namen lahko dobi tudi študijsko vizo in si preko avstralske ambasade v Beogradu skuša urediti bivanje v International House v Sydneyju (to je študentski dom poleg univerze). Kljub

temu, da bi postal reden študent avstralske univerze, bi se moral še vseeno sam preživljati. Možnosti za zaposlitev in dober zaslužek v Sydneyju pa so zaenkrat še dokaj velike.

Naj na koncu povem še to, da se je prof. Lawrence zelo zanimal za naš Glasnik. Omenil je, da bi lahko Glasnik zamenjevali za „Oceanio“, ki jo sam izdaja. Za to potrebuje pismo prošnjo urednika Glasnika.

Lep pozdrav,
BREDA ČEBULJ,
Avstralija

KRONIKA

Od 12. do 15. januarja so na Filozofski fakulteti potekali Indijski večeri, ki jih je organiziralo Orientalistično društvo. Sodelovala sta tudi Zmago Šmitek z referatom: Odnos Slovencev do indijskih religij v 19. in v prvi polovici 20. stoletja in Umetnost Indije in Pavla Štrukelj z referatom: Nomadi v Gudžeratu in Radžastanu.

19. januarja se je sestal Izvršni odbor SED.

2. februarja je bila v Trstu predstavitev mladinskega raziskovalnega tabora Barkovlje 81. Dijaki, ki so se tega tabora udeležili, so pripovedovali o poteku in izsledkih svojega dela.

3. februarja je bil večer slovenskih ljudskih pesmi v Kulturnem domu Ivana Cankarja. Izvajalci so bili Mira Omerzel — Terlep, Matija Terlep in Bogdana Herman.

9. februarja je bila na Filozofski fakulteti podelitev Prešernovih nagrad Filozofske fakultete. Prejeli so jo tudi štirje etnologi: Borut Cajnko in Lenca Bogovič za diplomsko nalogo Slovenci v Franciji, Ingrid Slavec za diplomsko nalogo Slovenci v Mannheimu (poskus etnološko—jezikoslovne predstavitve) in Nives Sulič za diplomsko nalogo Thank God, I'm Slovenian (etnološka raziskava med ameriški Slovenci).

Koordinacijski odbor Zveze etnoloških društev se je sestal 11. februarja v Beogradu. Iz Slovenije sta se ga udeležila predsednik Slavko Kremenšek in Mojca Ravnik.

18. februarja je bil sestanek Uredniškega odbora in izdajateljskega sveta Glasnika SED.

Naško Križnar se je udeležil festivala etnološkega in sociološkega filma Cinéma du réel, ki je bil konec februarja v nacionalnem centru za umetnost in kulturo Georges Pompidou v Parizu. Njegov film Prisotnost in odsotnost oseb in predmetov je bil uvrščen med trinajst najboljših filmov festivala.

25. marca je na Filozofski fakulteti predaval Vlado Šestan. Govoril je o šegah in verovanjih v Burmi. Ob predavanju je predvajal filme in diapozitive.

26. marca se je sestal Izvršni odbor SED.

1. aprila je na Filozofski fakulteti predaval Lojze Dolinšek. Govoril je o centralnoafriških Pigmejcih in kazal diapozitive.

6. aprila se je sestal Uredniški odbor Glasnik SED.

14. aprila je bila v Slovenskem etnografskem muzeju v Ljubljani otvoritev razstave Noša narodov in narodnosti Jugoslavije. Razstavo je pripravil Slovenski etnografski muzej v sodelovanju z Etnološkim muzejem Makedonije, Muzejem Kosova, Etnografskim muzejem iz Beograda, Vojvodinskim muzejem, Etnografskim muzejem iz Cetinja, Zemaljskim muzejem Bosne in Hercegovine in Etnografskim muzejem iz Zagreba.

14. aprila je Naško Križnar vodil ekskurzijo Oddelka za etnologijo v Beneško Slovenijo z ogledom Etnografskega muzeja v Bardu.

22. aprila se je sestal Izvršni odbor SED.

22. aprila je na Filozofski fakulteti Ivan Šprajc

predstavil svojo diplomsko nalogo: O razmerju med arheologijo in etnologijo.

10. maja je v seminarju za etnološko preučevanje slovenskega izseljenstva predaval Matjaž Klemenčič. Govoril je o prekomorskem izseljevanju Slovencev in njihovi organiziranosti na politični in verski podlagi.

11., 13. in 14. maja je na Filozofski fakulteti predavala prof. dr. Ute Mohrmann, predstojnica Oddelka za etnografijo Humboldtove univerze v Berlinu. Kot gost Oddelka za etnologijo in Slovenskega etnološkega društva je govorila o zgodovini in teoriji vzhodnonemškega narodopisja, njegovih ciljih in problemih, o etnološkem raziskovanju proletariata in o etnografskih raziskavah kulture in načina življenja v Nemški demokratični republiki. Zadnji predavanji sta bili spremljani z diapozitivi, vsa predavanja pa so temeljito predstavila razvejano etnološko preučevanje v Nemški demokratični republiki. Žal se etnologi številnim vabilom niso odzvali in tudi predavanja, ki je prikazalo muzejsko razstavo o življenju berlinskega proletariata med leti 1880 in 1914, je potekalo pred poslušalci, med katerimi ni bilo nikogar iz muzejev.

19. maja je bila v muzeju Goričane v Medvodah otvoritev razstave Ljudska umetnost Ekvadorja.

20. maja je na Filozofski fakulteti Zdenka Žigon predstavila svojo diplomsko nalogo: Etnološka topografija slovenskega etničnega ozemlja. Občina Ajdovščina.

21. maja je na Filozofski fakulteti predavala prof. dr. Đurđica Petrović, predstojnica Oddelka za etnologijo na Filozofski fakulteti v Beogradu. V predavanju z naslovom: Preučevanje kulturne kontinuitete v materialni kulturi Jugoslavije je z zanimivim in izčrpnim navajanjem arhivskega in terenskega gradiva prikazala konstante in variante v pojavljanju izbranega elementa našega mediteranskega kulturnega področja (tkanine rakno) od antike do danes. S tem je tudi opozorila na uspešnost metode, ki je sicer v etnologiji redkost in ki vodi do globljega poznavanja kulturnih zakonitosti preko detaljnega preučevanja arhivskega gradiva, poznavanja terenskega gradiva in seznanjenosti z izsledki drugih strok, predvsem arheologije in zgodovine.

24. maja je bila v Dolenjskem muzeju v Novem mestu otvoritev razstave in predstavitev knjige Janeza Bogataja: Mlinarji in žagarji v dolini zgornje Krke.

26. maja je na Filozofski fakulteti Maja Cerar predstavila svojo diplomsko nalogo: Etnologija v spomeniškem varstvu.

27. maja je na Filozofski fakulteti Blaž Telban predstavil svojo diplomsko nalogo: Etnološka topografija slovenskega etničnega ozemlja. Občina Vrhnika.

27. maja sta se sestala IO SED in uredništvo Glasnika.

27. maja je bila na Filozofski fakulteti tiskovna konferenca ob predstavitvi publikacij Znanstvenega inštituta Filozofske fakultete: Mojca Ravnik, Galjevica; Rajko Bratož, Evgipij — življenje svetega Severina; Jelka Pirkovič—Kocbek, Izgradnja sodobnega Maribora; Ivan Stopar, Gradovi, graščine in dvorci na slovenskem Štajerskem; Janez Bogataj, Mlinarji in žagarji v dolini zgornje Krke.

3. junija je bila na Filozofski fakulteti svobodna katedra o nedopustnih posegih v ljubljanski Tivoli in mestno jedro. Burno katedro je pripravil in vodil naš član Damjan Ovsec.

MOJCA RAVNIK

SLIKA NA NASLOVNI STRANI

Muzej iz ljudstva — muzej za ljudstvo. Razstava terenske ekipe Slovenskega etnografskega muzeja v združnem domu v Šmarju-Sap leta 1949. Negativ posnetka hrani SEM.

NOVO, NOVO

Izšla sta 5. in 6. zvezek Knjižnice Glasnika SED:

5— Ivan Šprajc: O razmerju med etnologijo in arheologijo, Ljubljana 1982

6— Na poti k etnologiji, Zbornik raziskovalnih nalog srednješolcev v gibanju „Znanost mladini“ v letih 1978–1981, Ljubljana 1982

Knjižici lahko naročite na upravi SED, Aškerčeva 12, Ljubljana. Na zalogi so še tile zvezki Knjižnice:

2— Slavko Kremenšek: Uvod v etnološko preučevanje Ljubljane novejših dobo, Ljubljana 1980, 87 s.

4— Poglavlja iz metodike etnološkega raziskovanja 1, Ljubljana 1980, 149 s.

GLASNIK SLOVENSKEGA ETNOLOŠKEGA DRUŠTVA

Glasilo slovenskega etnološkega društva: zanj odgovoren Marko Terseglav, predsednik

Izhaja štirikrat letno, naklada 700 izvodov
Grafična priprava in tisk: DITC, Novo mesto
Glavni in odgovorni urednik: Marko Terseglav

Člani uredništva:

Naško Križnar (film)

Boris Mravlje (tehnični urednik, fotografija)

Damjan Ovsec (Bulletin of Slovene ethnological society)

Mojca Ravnik (kronika, jugoslovanska etnologija)

Ingrid Slavec (knjižna poročila, lektorica)

Nives Sulič (prevodi v angleščino)

Zmago Šmitek (neevropska kultura)

Izdajateljski svet:

Angelos Baš (ZRC pri SAZU)

Slavko Kremenšek (PZE za etnologijo, FF)

Boris Kuhar (SEM)

Inga Miklavčič (ZSV, Nova Gorica)

Julijan Strajnar (ZRC pri SAZU)

Naslov uredništva: Filozofska fakulteta, Aškerčeva 12, Ljubljana, telef.: 224-011, int. 335; glavni urednik 216-322

Posamezna številka stane 30 din

Celoletna naročnina 120 din

Tekoči račun 50100-678-44338

Fotografije in risbe po želji vračamo, rokopisov ne vračamo!

Za vsebino prispevkov odgovarjajo avtorji

Po mnenju Republiškega komiteja za kulturo (št. 4210-27/78) je Glasnik oproščen temeljnega davka od prometa proizvodov.

Številko sta sofinancirali Raziskovalna in Kulturna skupnost Slovenije.

ZGODOVINA ETNOLOGIJE V SLIKAH

2. ekipa Slovenskega etnografskega muzeja v Šmarju-Sap, leta 1949 Prva vrsta, z leve proti desni: Milko Matičetov, Marija Bohinc, Emil Smole, teh. risarka, Radoslav Hrovatin in neznanka (?)

Druga vrsta: Koroški študent Fridl, Sergej Vilfan, ..., Jernej Sušteršič, Marjeta Gal, Matija Mavčec, Boris Orel

Negativ št. 2/287 hrani SEM. Fotografiral M. Matičetov

č 121

II 131 829₁₉₈₂

998342624,2

COBI